legrövidebb idő alatt behivhatók legyenek."

Utasítom ezek alapján az összes, hatóságom alá tartozó iskolaszékeket, iskolagondnokságokat, hogy mihelyt egy náluk alkalmazásban volt katonai szolgálatra alkalmasnak talált, de felmentési elvű/ tanitó állásáról lemond, arról a miniszteri rendeletben megfelelő hatóságoknak haladéktalanul tegyenek jelentést.

Társaskörök nyilvános helyek. 3639/1915. 1778/1915. sz. rendeletemhez pótlólag szigoru mihesztartás céljából közlom Baranyavármegye alispánjának 15777/1915. sz. rendeletét s egyben hangsúlyozom, hogy a kath. körök is nyilvános társaskröknek tekintendők, minélfogva ugy az 1778/1915. sz. rendelettel közölt vármegyei szabályrendelet, mint az itt következő alispáni rendelet a maga egészében vonatkozik a kath. körökre is.

15777/1915. alisp. számu körrendelet. A 15 éven alului gyermekeknek a koresmák és egyebb nyilvános mulató helyek látogatásáról való eltiltásáról szóló vármegyei szabályrendelet érvényének az olvasókörökre és más egyletekre is kiterjedése tárgyában.

Valamennyi járási főszolgabiró urnak és községi elöljáróságnak.

Tudomást szerezvén a vármegye egyes községekben uralkodó ama helytelen felfogásról, mintha az olvasókörök, vagy más egyletek helyiségeiben rendezett táncmulatságokon azok zártkörü voltának ürügye alatt, a 15 éven aluli gyermek részéről való látogatási és részvételi tilalom a fent megjelölt vármegyei szabályrendelet helyes értelmezése szerint és annak közrend, közerkölcsiség és közegészség érdekelt védő célzatához képest a felnőttek számára alapitott olvasóköröknek és más egyleteknek szeszes italok kimérésére igényhevelyi helyiségeire, valamint az olvasókörök vagy egylet helyiségeiben tartott mindennemü oly tánc- vagy egyéb mulatságokra is kiterjed, amely nem kizárólag gyermekeknek a nappali órákban rendeztetik.

A járási főszolgabiró urakat felhivom, hogy az idézett vármegyei szabályrendelet alkalmazását és a folyó évi május hó 10-én/ 8375/1913. szám alatt kiadott rendeletem foganatositását a fentirt kiterjedéssel eszközöljék, a községi elöljáróságoknak pedig megbizagyom, hogy a fentjelzett kiterjedésnek a községben létező olvasókörök és egyletek vezetőségeinek tudomására hozván, a hivatkozott szabályrendelet utasításainak betartása feletti kötelességszerü őrködésük keretébe a községbeli olvasóköröket és épületeket is vonják bele.

Jelen rendeletem a csendőrszárnyparancsnokság utján a csendőrszakasz és őrsparancsnokságokkal is közölteik.

Pécs, 1915. évi november hó 6-án.

Stenge Ferenc s. k.
alispán.

A „Katholikus Kántor." 3643/1915. A „Katholikus Kántor" cimü folyóirat, mely a folyó évben immár harmadik évfolyamába lépett, hazánk egyházzenei viszonyainak javitását tüzte ki célul és pedig főleg ott, ahol arra a legnagyobb szükség van: a vidéki kántoroknál. Érnyedetlen munkával és elismerésre méltó törekvéssel azon alapelveket igyekezett népszerüsiteni és megvalósitani, melyeket b. e. X. Pius pápa az egyházi zene fenégének és magasztos hivatásának megóvására előirt. A két hetenkint megjelenő és kottamellékletekkel ellátott lap méltán megérdemli, hogy az arra hivatottak lelkes felkorolása mellett erőteljesen tovább fejlődhessék és kitüzött nemes célját mindjobban megközelithesse. Azzal ajánlom tehát a lapot a tiszt. lelkészkedő papság és kedvelt tanitóim figyelmébe, hogy annak minél tömegesebb megrendelése és használata által a lapot céljainak elérésében hathatósan támogatni sziveskedjenek. Előfizetési ára évi 10 korona, megrendelhető a szerkesztőség cimén Eger-ben (Gimnázium-u. 3.)

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek* valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Ministeriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül szétküldetnek.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből részesítés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjuságí olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek ajánlhatók. Szántugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságí imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedésnek kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok ereditelen vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll. Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly

butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1916. VIII. évfolyam 1—2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatáügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pecsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KORÓDY MIKLÓS,** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János uücsgl. főpénztáros cimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Az olvasókönyv, mint természetrajz tanitás eszköze.

A jó olvasókönyv tulajdonsága általában.

A népiskolai gyermek valóban fehérlap. Annak lelkére azt lehet irni, amit a hozzáértő tanitó akar. Nem közömbös ennélfogva, hogy azon taneszköz, amely az ismereteket és érzelmeket szavakba öntemi hivatott, milyen módon és minőségben van összeállitva. Felfogásunk szerint a jó olvasókönyv legelső és legfőbb jellemzője, *hogy olvasmányok legyenek benne, melyeket a legkiválóbb irói tehetségek irtak.* A jeles irót, vagy még inkább a valóságos költőt különösen a *megfigyelés és kifejezésbeli* nagy készség jellemzi. Példa erre Petőfi: „Tisza" v. „Alföld", Arany János: „Családi kör" cimü költeménye. A költők és irók némelyike, mint pld. Mikszáth a lélekletet, másika, mint pld. Benedek Elek a családi életet tudja alaposan megfigyelni és kifejezni. Némelyek az állatok, mások a növények életének irói. Utóbbiak közé tartozik pld. Tompa. A tudományos irók között is nagyon sokan vannak jó megfigyelők és olyanok, akik az általuk müvelt tudományágnak kiváló kifejezői, mert a lélokben élő sok gondolat, amely az ó tudományokhoz tartozik, épen a megtelelő szóval tudják kifejezni s nem szárazak, hanem gazdag képzeletük a különben rideg tudományos igazságot müvésziesen fejezi ki. *A jó olvasókönyv ilyen irók müve.* Az az eljárás tehát, amelyet némely, birósági fogalmazványnak is száraz olvasmányok irói követnek, hogy egész hosszu olvasókönyveket, minden irói képesség nélkül összernak, egyenesen veszedelme a népiskolának. A gyermek nemcsak nem érdeklődik az olvasmány iránt, hanem ösztönszerüleg idegenkedik tőle s a valóos szavak, amiket ilyen irói képesség nélkül való iskolamesterek használnak, igazán ólomsullyal nehezedik lelkére. *Általban az összes költők, irók, festők, szobrászok és más müvészek az emberiség első tanitói, akik megfigyelik a külső és belső világot* s azt oly ügyességgel juttatják kifejezésre, hogy utánuk mindenki el kezd figyelni. Ez a müvelődés utja. Találtak az ősember korából egy kore rajzolt halat. Miként tudjuk, a halak testeinek közepén oldalt egy vonal húzódik s azon a kókorszakbeli hal rajzon ez a vonal meg van, vagyis az a barlanglakó nagy müvészi tehetség volt, mert az idegcsomók vonalát bámulatos élesláttassal felismerte s kiérezte, hogy az valami nem közönséges dolog. Az ilyen, napjainkban ezer és ezer tehetség szülemény legyen a gyermek első olvasmánya.

Mindazonáltal az ilyen jeles irók sem csupa olyan dolgokat irnak, hogy azok az irásmüvek nyomban a 8—10 éves gyermek kezébe adhatók. Sőt fennforog a baj, hogy aránylag igen kevesen tudnak közülök épen a gyermeki lelkiválig számára irni s itt kezdődik a paedagógus olvasókönyv szerkesztő jelentős szerepe, hogy abból a nagy tengerből, amit irodalomnak neveznek, kihalássza a gyermekeknek valót. Ezt a munkát is csak itó ember végezhetti sikerrel. A 40.000 magyar tanár és tanitó között bőven akad ilyen is, sajnos, azzal a gyengeséggel, hogy közülök kevesen fordulnak a népiskola felé. Ez az oka, hogy aránylag olyan kevés jó népiskolai olvasókönyv van.

Pedig az emlitett tulajdonságon kivül, egy harmadik kivánalom is fennforog, s ez az, hogy amennyire csak lehet, *alkalmazkodjek a népiskolai tantervhez* s itt már határozottan tanitói szakember kezére van szükség. Nem azt mondottuk: *szigorúan kövesse a tantervet,* hanem, hogy ahhoz alkalmazkodjek. A tantervben pld. nincs benne, hogy mikor növénytant tanitunk, magasabb érzelmek keltésére és ezeknek szavakban való megrögzitésére törekedjünk, az utasitás beszél ugyan ilyenről, de ennek igazi eszköze az olvasókönyv.

Az erkölcsi érzület, a szépérzék, az akarat megindítása, a tudvágy felkeltése stb. mind olyan lelki folyamatok, amelyekben a tanitónak legfontosabb eszköze az olvasókönyv s mindamellett, hogy ezekben segitségére van, nem vezeti el tárgyától, hanem állandóan abban a körben mozog, amely számára ki van jelölve.

Különegesen a természetrajz szempontjából jó olvasókönyv a fennebb mondottak szemelőtt tartása mellett az olyan, amely az állat, növény és ásványországot ugy tesesiti meg, hogy a vonzó, naiv és gyermekes természetrajzi leirások végeredményben kikeritett egészet képezzenek s mikor a gyermek a hat elemit elvégezte, akkorra lelkében a természetrajzi ismeretek ugy értelmi, mint érzelmi szempontból, alkalmas szókincsel ellátva kialakuljanak.

Kétségkivül nagy feladat elé állitják ezzel az olvasókönyv szerkesztőjét, mert kiszáll rendszerü népiskolánk számára ilyen olvasókönyvet összeállitani nagy müvészet.

Még csak azt jegyezzük meg, hogy az olvasókönyv sem nem tankönyv, sem nem *„olvasó- és tankönyv"*, hanem a szó szoros, de magasabb értelmében valósággal *olvasókönyv.* Ki kell tehát zárnunk a gondolatot, hogy az olvasókönyv pld. a természetrajzi tananyag megtanulására szolgálljon. Az olvasókönyv, mint a természetrajzi tanitásnak egyik eszköze, azon célt szolgálja, hogy a természetrajz tanitása által a gyermek lelkében létrehozott képzeteket és fogalmakat, továbbá a felkeltett érzelmeket legelsősorban nyelvi, továbbá esztétikai és erkölcsi célt szolgál s csak utolsósorban eszköze egyuttal valamely ismeret, az adott esetben a természetrajzi tudnivalók megtanulásának. Hogy ugy mondjuk, az olvasmány betetőzi azt az épületet, amelyet valamely természeti lény megismerésénél éjtetttünk. A kisérletezés, kirándulás, megbeszélés, megmintázás, megrajzolás utján. A jó olvasókönyv egyben az az első lánczszem, amely növendékünk olvasási vágyát annyira felébreszti, hogy annak lelke magától követi a többi lánczszemeket.

Az olvasmány mint a fogalmazás eszköze.

Havonta egyszer adni kell a gyermekeknek olyan feladatot, hogy irjanak ezen v. azon állatról, növényről v. ásványról néhány mondatot. Az V. és VI. osztályban pedig már kis rövid leirásokat kivánhatunk. Ilyen esetben a gyermekek legjobb segédeszköze az olvasókönyv.

A gyermekeknek esetleg vannak gondolataik, de nincs szóbőségük, hogy a gondolatot kifejezzék. Nincsenek meg a természetrajzban annyira fontos műszaiak, amelyekre ez osztályokban már figyelmeztetni lehet a tanulókat. De nemcsak a szavak hiánya okoz nehézséget a gyermeknek, hanem a kifejezés formákban való járatlanság, a fogalmazás kerekdedségének kialakitásában való gyakorlatlanság. Mindezen hiányokat egyszerre pótolja az olvasókönyv. *A tanitó figyelmeztti a gyermekeket, hogy ime, el lehet olvasni egy olvasmányt ugy, hogy a leirt állat-, növény- v. ásvány nevét egyváltalán nem is említik s a hallgató pusztán a leirásból arra a természeti lényre mégis ráismer.* Ez a jó leirás s a tanitó a gyermekeknek kötelességévé teszi, hogy az olvasmányból olyan kivonatot készitsenek s azt ugy állitsák össze, hogy a puszta leirásból az természeti lényre rá lehessen ismerni. Nyilvánvaló, hogy itt a szavak megfigyelésének, a kifejezésformák felismerésének és a szerkesztési ügyesség-

nek ezer alkalma nyílik s a gyermek kénytelen egészletében a leirandó term. lényt állandóan maga elé állítani s annak egyes részei számára megfelelő szavakat keresni az olvasókönyvben.

Ilyen felfogása az olvasmányoknak messze tul haladja azt a fennebb érintett olvasmánytárgyalási eljárást, mert ugyanazon cél itt a gyermek ösmunkásságával érjük el s legfelebb egy-két minta eljárásra van szükség.

A tanitó nehányszor a gyermekekkel együtt fogalmaz, kivonatot készít, az olvasmányt részekre szedi, kapcsolódás a gyermekek a szerkezetet s belőlük ahol lehetőséget lát, ott segitőkezet nyujt.

Amint kivehető, a leirások gyakorlására legalkalmasabbak a természetrajzi olvasmányok, mert itt közvetlen szemléletforrás fénye. A teljes megértés eltöltő szükséglete nincs. A megfigyelések alkalma kimerithetetlen s ezekre ad szavakat és formákat az olvasmány.

HIVATALOS RESZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Az egyházmegyei kath. tanitók fegyelmi tanácsa. 3806/1915. A pécsegyházmegyei rk. tanitók fegyelmi tanácsának megbizatása folyó év végével letelvén, az uj tanács elnökévé Wajdits Gyula pápai prelátus, c. prépost, kanonok, tagjaivá pedig Glatt Ignác t. kanonok, székesegyházi énekiskolai igazgató, Jakab Béla dr. tanitóképző-intézeti igazgató, Horacsek Endre esperes, ker. tanfelügyelő, görcsönyi plébános és Hal Viktor pécsváradi tanitó 3 évre kinevezettek. A tanácsnak hivatalból tagjai: Wurster Károly dr. pápai praelatus, c. apát, kanonok, mint egyházmegyei ügyész és Igaz Béla dr. kanonok, mint egyházmegyei tanfelügyelő, Gyömörey Zsigmond dr. pápai t.-kamarás tanitóképző-intézeti igazgató, Czernohorszky József pécs-budai-külvárosi plébános és Szentkirályi Ede gerdei tanitó tanácstagok tisztségük alól buzgó működésük elismerése mellett felmentettek.

Póttartalékos és népfölkelő tanitók felmentése és szabadságolása. 3807/1915. Az ez ügyben 3093/1915. s. 3417/1915. sz. alatt kiadott rendeleteim összefoglalásaul alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 14970/1915. eln. sz. körrendeletét, mely körrendelet most már a mai helyzetnek megfelelő módon felöleli mindazon intézkedéseket, amelyek a jövőben a póttartalékos és népfölkelő legénységi állományba tartozó tanitók felmentésére, szabadságolására és a tényleges állományon kiviili állapotba való helyezésére vonatkoznak.

Egyben a rendelet végén közlöm azon igazolvány mintát, amelyet a tanitó közvetlen felettes hatósága mindig kiadni tartozik olyan tanitónak, akinek felmentése iránt a rendeletnek megfelelő módon a kérvényezés megtörtént. Félreértés elkerülése céljából meghatározom, hogy minden tanitónak közvetlen felettes hatósága az illetékes iskolaszék vagy iskolagondnokság. Az igazolványt a közölt minta szerint az iskolaszék vagy gondnokság nevében annak elnöke saját aláirásával és pecséttjével ellátva tartozik kiadni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 14.970/1915. eln. sz. Körrendelet a tényleres hadi (front) szolgálatra alkalmasnak osztályozott legénységi állományu tanárok és tanitók nem tényleges viszonyba való áthelyezése, illetve polgári foglalkozásukba való visszabocsátása tárgyában.

A cs. és kir. hadügyminiszter úr 111.634/10-1915. szám alatt kiadott rendeletével akként intézkedett, hogy a cs. és kir. hadsereg, illetve a m. kir. honvédség kötelékébe tartozó katonai (népfölkelési) szolgálatra bevonult *legénységi állomány* tanszemélyzet (az összes tanárok és tanitók) közül azok, akik arcvonalbeli (front) szolgálatra alkalmatlanoknak és segéd (iroda) szolgálatra alkalmasoknak osztályoztattak, a további katonai (népfölkelői) szolgálat alól bizonytalan időre felmentendők és polgári foglalkozásukba való visszabocsátás céljából *kesedelem nélkül* a nem tényleges viszonyba áthelyezendők, ellenben a katonai szolgálatra kiképzett, arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlanoknak és *őrszolgálatra* alkalmasnak minősített tanszemélyzetnek hasonló értelemben való szabadságolását általában nem találta elrendeleondónek.

Ennek folytán, ha az utóbbi kategóriába tartozó tanár avagy tanitó felmentése iránt Cimedhez kérelem intéztetnék, ugy a kellően *indokolt konkret javaslat az illető csapattestének és illetékes katonai* parancsnokságának megküldése mellett, minden esetben hozzám terjesztendő fel.

A fentiek szerint a katonailag kiképzett hadbavonult tanszemélyzet közül azoknak a szabadságolása, akiknek polgari foglalkozásukba való visszabocsátása a hadügyi érdekek megengedik, eirendeltetett s ehhez képest az ilyktó osztályozott s hadbavonult tanárok és tanitók minden további közbenjárás nélkül az illetékes katonai parancsnokságok által fogtak szabadságoltatni, illetve a nem tényleges viszonyba áttheyeztetni.

Egyben közlöm Cimeddel, hogy amennyiben a fegyveres hadi szolgálatra alkalmatlannak osztályozott tanár avagy tanitó segédszolgálatra történt osztályozását követőleg a fent idézett hadügyiiróleg honvédelmi miniszteri rendeletek értelmében *30 napon belül* nem szabadságoltatnék, illetőleg a nem tényleges viszonyba való áthelyezése a mondott határidőig meg nem történnék, ugy ilyesetben kérnem a szabadságolás kieszközlését a szabadságolandó tanár avagy tanitó csapattestének s illetékes katonai parancsnokságának feltüntetése, valamint a segédszolgálatra való osztályozást igazoló *katonai bizonyittat* felszerelt s hozzám intézett felterjesztésében szorgalmazhatja.

Közlöm egyben Cimeddel, hogy katonailag kiképzett póttartalékos, avagy népfölkelő tanár vagy tanitó felmentése érdekében ezentúl nem vagyok hajlandó lépéseket tenni s ez alapon felkérem Cimedet, hogy az esetleg ez irányban Cimedhez intézett kérelmet jelen rendelettemre való hivatkozással visszautasitani méltóztassék.

Végül tisztelettel értesitem Cimedet, hogy az 1865—1872-ben született, valamint a pótszemlélen népfölkelői szolgálatra alkalmasnak minősitett B) alosztályu népfölkelésre kötelezettek felmentése iránt a szokásos módon, a nélkülözhetetlenség kellő indokolása mellett, javaslatok ezentúl is minden esetben hozzám terjesztendők fel, megjegyezvén, hogy azok a B) alosztályu népfölkelésre kötelezett tanárok és tanitók, akiknek felmentési ügyét a vezetésem alatt álló m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium tárgyalja, az 1914. október hó 24-én 59. szám alatt megjelent honvédelmi Rendeleti Közlöny-ben foglalt 16.600/eln. 18. 1914. számu Utasitás XV. pontja 2. bekezdése értelmében mint közszolgálati alkalmazottak egyelőre felmentettetnek tekintendők és polgari foglalkozásukban mindazideig meghaladnak, míg felmentési ügyükben ezen miniszterium részéről értesitést nem nyernek.

Mégis abban az esetben, ha a felmentésre javaslatba hozott korosztályának a népfölkelési tényleges szolgálatra való behivása — a felmentés elintézése előtt — megtörténnek, ugy jogositott az illetőnek bevonult tanitói felsőbb hatósága olyszerü igazolvány kiállitására, amelyben az előbb emlitett honvédelmi miniszteri Utasitás mondott pontjára, való hivatkozással igazoltatik az a körülmény, hogy a szóban levő népfölkelésre kötelezettnek a felmentése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal tárgyaltatik.

Ezen igazolvány mintáját idezárva csatolom.

Budapest, 1915. évi december hó 16-án.

Jankovich.

Igazolvány.

Hivatkozással a m. kir. honvédelmi miniszter úr 16.600/eln. 18. 1914. szám alatt kiadott Utasitás XV. pontja 2. bekezdésére, igazolom . . . . . tanár (tanitó) népfölkelésre kötelezett közszolgálati alkalmaztatását és azt, hogy nevezett felmentése érdekében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz . . . . . szám alatt felterjesztés intéztetett.

Kelt . . . . . .

P. H.

Orsz. kath. tanitói segélyalap központi bizottságának gyüléséről értesités. 3810/1915. A magyarországi latin és görögszertartási rk. tanitói segélyalapjának központi bizottsága f. évi október 30-ikán tartott ülésében szépszámu jegyzőkönyvéből egyházmegyém tanitóinak tájékoztatása végett a következőket közlöm:

Az 1914. évi zárszámadások szerint az elnöknél maradt 2363 K. 30 f. s ebből közvetlen segélyekre, továbbá az egyesület segélyszelete kirakott az ebben 2257 K. 40 f.-t s igy a pénztári maradvány kitett 105 K. 69 f.-t.

A megszavazott m. évi segélyösszeg 3000 K.-t tett ki, amiből 2900 K. tényleg segélykére adatott ki s e cimen még nyegradt 100 K., vagyis készpénzmaradvány a fenti összeggel együtt 205 K. 69 f. Erre nézve az elnökség és a pénztár kezelősége a felmentvényt megkapta.

Az 1915. évre a következő előirányzatok javasoltattak: Felosztás alá esik 11.514 K. 37 f., amiből ösztöndijakra 3454 K. 31 f., segélyezésekre 4605 K. 75 f., létesitendő árvaházra 2302 K. 87 f., és a létesitendő kath. tanitó tápintézetre 1151 K. 44 f. irányoztatott elő. Ennek alapján az elnök megkészitette a költségvetést s e szerint ösztöndijakra előirányzott 3000 K.-t, segélyekre 2000 K.-t s rendkivili segélyekre 3265 K. 75 f.-t, tehát régi ösztöndiszeget a bizottság a hadbavonult tanitók családjainak szüntes segélyezésére fordította.

A folyamodások alapján a következő ösztöndij számok állottak elő:

Régi ösztöndijas 30, tanulmányait befejezte 7, meghalt 1, tehát régi ösztöndijas összesen 22. Ezeknek 100 K.-val kiosztatott 220 K, s 8 uj ösztöndijasnak 800 K., összesen 3000 K.

Pécsegyházmegyei ösztöndijas ezidőszerint egy sincs. A beérkezett segély iránti folyamodványok akként intéztettek el, hogy a 48 folyamodó közül 40-nek egyenkint 50—50 K. segély utaltatott. A segélyezettek között sincs jelenleg senki a pécsi egyházmegyéből.

A segélyegyesület bizottsága az inditványok során behatóan foglalkozott az egyesület iránt való érdekódés felkeltésével s tovább ajánlotta azzal, hogy a tagsági díjakat lanyhán fizetik. Kivánatosnak találom hangsulyozni s kedves tanitóim figyelmét arra felhivni, hogy az egyesületnek minél nagyobb mérvü felkarolása s a tagsági díjaknak pontos fizetése által saját és családjuk érdekeit mozditják elő s különösen sulyosabb anyagi gondokkal küzdő kartársaik és azok családjai sorsán enyhitenek.

Min. rend. az iskolaszék egészségügyének rendbentartásáról. 163/1916. Az iskolatermekben szükséges tisztaság fenntartása ügyében a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 138054/1915. VII/b. sz. alatt valamennyi kir. tanfelügyelőségnek és közigazgatási bizottságnak rendeletet küldött s egyidejüleg az egyházi főhatóságok intézett megkeresésében ezen rendeletnek megfelelő intézkedést kért. A rendelet vonatkozó szövege a következő: „a meszelésre, suroláshoz, fertőtlenitésre, tisztaság fentartásra, szellőztetésre, a vizivóviz egészséges voltára, stb-re nézve már az előző utasitások tartalmaznak rendelkezéseket. E rendelkezések pontos végrehajtása a fejlődésben levő ifjuság szempontjából mindig fontos, de a mai mérhető időlépés mellett ugy az egyházi szempontjából is legfelebb figyelemmel kell a különböző fertőző betegségek fellépése ellen védekezni, hanem az iskolai hatóságoknak és az ifjuság nevelőinek, oktatóinak tekintetiket különösen is a jövőre kell szeggezniök s ennek érdekében mindent el kell követniök, hogy a gondjaikra bizott nemzedék szellemileg és testileg kiválóbb, erősebb, edzettebb, kiváltképen pedig munkabirbb és kitartóbb legyen.” Felhivja ez alapon a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a kir. tanfelügyelőségeket, hogy a szóban levő utasitásokra, a közegészségügyi hatóságoknak ilyen irányu rendelkezésére, ezek szorosa végrehajtásaira az érintett intézetek helyi hatóságait és vezetőit különösen is figyelmessé tegyék, ezek mikénti foganatositását minden alkalommal ellenőrizzék, minden hanyagságnal vagy vétkes mulasztással szemben fedig soron kivül megfelelően járjanak el. Hasonlóan felhivja a közigazgatási Bizottságokat, hogy az elsőfoku közegészségügyi hatóságokat a közegészségügyi közegeit a népoktatási intézeteknek fokozottabb mérvü megvizsgálására utasitsa.

Minthogy a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur eme rendelkezése, mely az iskolai egészségügy fentartása és ápolása, az iskolatermek tisztántartása s az ifjuság szellemi és testi egészségének rendbentartása ügyében kiadott előző intézkedéseimnel teljesen egyező s a jelen pillanatban valóban a közszükség kifejezése, utasitom a hatóságom alá tartozó összes iskolaigazgatóságokat és iskolaszékeket, valamint iskolagondnokságokat, hogy annak szigoru és pontos végrehajtását tekintsék elsőrangu kötelességüknek.

Az esperes-ker. tanfelügyelő urakat egyidejüleg felhivom, hogy szokásos évi iskolalátogatásaikat, amint a viszonyok megengedik, azonnal ejtsék meg s ezen a terjeszszék ki figyelmüket, hogy a jelen rendelet pontosan végrehajtassék, — a netán előforduló mulasztásokról pedig az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak haladéktalanul tegyenek jelentést.

A szemléltető képek elszállitása ügyében minist. rendelet. 164/1916. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 138054/1915. VIII. sz. megkeresését, melyben az egyházi főhatóságokat arról értesiti, hogy az 1907. évi XXVII. t.-cz. 17. §-ában elrendelt szemléltetőképek már elkészültek és szállitásra készen állanak, alábbiakban azzal közlem a hatóságom alá tartozó iskolaszékekkel, hogy ahhoz alkalmazkodjanak. A szemléltetőképek a kir. tanfelügyelőségek utján fogtak az egyes iskolának székhüdetni, s kétfele költség merül fel:

egyik a vasuttiról az kir. tanfelügyelőség által megjelölt raktározási helyre való elszállitás,

a másik eme raktárból az illető iskolába való szállitás költsége. Utasitom az iskolaszékeket, hogy ezen költségekről, melyek, valójában lelentéktelenek lesznek, mihelyt a képek szállitására való felhivást megkapják, azonnal gondoskodjanak. A képeknek a raktározási helyről az illető iskolába való szállitás ügye egészen az iskolaszék hatáskörébe tartozik s kétfele módon gondoskodik.

A képek az eredeti tokban az erzodnő meg és a leltárba foglalandók.

„Van szerencsém a fötiszt. Főhatóságot értesitni, hogy az 1907:XXVII. t. c. 17. §-a által elrendelt szemléltető képek elkészültek és azoknak az összes iskolák közt való szétosztása iránt egyidejüleg intézkedtem.

A postai szállitás köriil manap fennálló nehézségek miatt ugy kellett rendelnem, hogy több szomszédos iskolának szóló képsorozat egy nagy csomagban, egy kopponton fekvő intézethez, hatósághoz küldessék vasuton, homnan azután a kir. tanfelügyelők által az egyes intézeteknek, illetve helyi hatóságoknak megküldendő elismervény ellen, minden egyes intézet a maga sorozatát elviteti. A vasuti szállitás költségei tárcám fedezi, a vasuttól a kőzpontig szóló esetleges eseleg kivánvarkülöget azonban az illető iskoláknak kell arányosan viselni.

Ugyanilyen módon fogom az összes óvódákat szemléltető képekkel ingyen ellátni s ezeknek szállitása is a közeli időben kezdetét veszi.

Tiszteltetlel teljesen felkérem a főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék intézkedni, hogy az egyes iskolák, illetve kisdednevelési intézetek, az illetékes kir. tanfelügyelőtől vett értesités után és a megnevezendő központban ezen a megnevezendő körzetben a szemléltetőképek helyezett képsorozatokat elismervény ellen mielőbb átvegyék és leltáraikba való felvételéről gondoskodjanak.

Budapest, 1915. december hó 18-án.

Jankovich.

Min. felhivás katonáink téli felszerelésének kiegészitése tárgyában elemi isk. tanitóinkhez. 165/1916. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 15645/VII/c. 1915. sz. rendeletét, melyet valamennyi kir. tanfelügyelőséghez intézett ugyan, de az egyházi főhatóságoknak is megküldött hasonló intézkedések megtétele céljából, alább egész terjedelmében azzal tesszem közzé, hogy valamennyi hatóságom alá tartozó olyan tanitóhoz, aki iskolájában a rendeletben leirt felszereléseket eltudja készittetni, iskolájának erejéhez mérten, amiben nem is kételkedem, hazafias kötelességének tegja tartani azoknak elkészittetését. Az iskolaigazgatóságokat pedig utasitom, hogy ahol a tanitónővel vagy tanitónőkkel lehetőleg minél előbb a kérdéses felszerelések elkészitése ügyében megállapodásra jutottak, haladéktalanul forduljanak a Hadsegélyző Hivatalhoz (Budapest, Akadémia-utca 17. sz. földszint) s a kir. tanfelügyelőségtől beszerezhető nyilatkozat kiállitása és bekülése mellett a feldolgozandó anyagot azonnal kérjék. Nem kétlem, hogy az ellenség ellen küzdő, vitéz katonáinkra ezen igen fontos munkák vállalását és elvégzését az összes érdekeltek a legnagyobb lelkesedéssel fogják felkarolni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszertől. 15645/VII/c. 1915. sz.

Vitéz katonáink téli felszerelése kiegészitésre szorul.

A magyar nőtanitóknak a multban tanusitott dicséretre méltó hazafias készsége szinte bizonyossá teszi, hogy ők ebben a munkában is tevékeny részt vesznek.

Ezért megfelelő további eljárás végett értesitem a tanfelügyelő urat, hogy a hadvezetőség a magyar nők ezen jótékony munkájának elősegitésére az iden biztonos mennyiségü kincstári (ingyenes) kötőfonalat bocsát a Honvédelmi Miniszterium Hadsegélyző Hivatala utján rendelkezésre azzal a kötelezettséggel, hogy abból csaik meghatározott mintáju cikkek készittessenek és azok a Hadsegélyző Hivatalhoz szolgáltassanak be.

Az iskolák vezetőinek a mellékelt Nyilatkozat ellenében óvadék letevése nélkül bocsáttatik rendelkezésre ilyen kötőfonal.

Az ilyen munkák tankerületében az összes áll. és községi elemi népiskolák és gazdasági népiskolák leánynövendékeinek a nő kézimunka tanitás keretében történő igénybevételével végezhetők.

Különös gondot forditson a Tanfelügyelő ur arra, hogy e tekintetben semmi visszaélés ne történjék, vagy panaszra ok ne adassék.

A hitfelekezeti népiskolákra nézve egyidejüleg megkerestem az egyházi főhatóságokat.

Budapest, 1915. december hó 27.

Jankovich.

Kisdedóvók nyitvatartása. 166/1916. A háboru által előidézett rendkívüli közállapotok megkívánják, hogy a kisdedóvók ezen a télen is megszakítás nélkül működjenek és a felügyeletre szoruló gyermekeknek otthont biztositsanak. Épen czért a nm. vallás és közokt. miniszter ur az 1915. dec. 18-án 141888. szám alatt vonatkozó korábbi rendeletének hatályát az 1916. évre is kiterjesztette. Ennek kapcsán 1914. évi XXVI. sz. körlevelemben 4676/1914. szám alatt kiadott hasonló rendelkezésemet megujitom, illetve a folyó évre szintén kiterjesztem.

Troll-féle tanitói segélyben részesültek. 428/1916. Közlöm azon egyházmegyei tanitók névsorát, akik a Troll-féle segélynek 1915. évi kamataiban részesülnek:

I. Glatt Adolf gyakorlóiskolai tanitó, Járányiné Hellmich Mária somogyi tanitónő. II. Udvardy Antal gyódi tanitó, Koleszárits Kálmán szalántai k. tanitó. III. Breczkó Antal magyarszentiváni tanitó. IV. Rózsáczka Lajos herczegszentmártoni tanitó, Saághy Ferenc gyüdi kántortanitó. V. Terbócz Béla bolmányi tanitó. VI. Buschbacher Ferenc baranyabáni tanitó. VII. Strumberger Antal rácz-gorcsényi tanitó. VIII. Jaksits Sándor püspökmároki tanitó, Jávor István szebényi tanitó. IX. Koleszárics Ferenc lotárdi tanitó, Steiner Ferenc székédi kántortanitó. X. Propszt Jakab hosszuhétenyi tanitó, Schubert Károly püspökszenterzsébeti kántortanitó. XI. Harmat József császtai tanitó, Hipp Imre komlói kántortanitó. XII. Pülöp Antal mánfai tanitó. XIII. Hiller Gizella szentlászlói tanitónő. XIV. Koch Ádám valpói tanitó. XV. Zupán Ignác šljivoševci tanitó. XVI. Schlenker Mihály bonyhádi tanitó, Tóth Klára bonyhádi irg. nővér, tanitónő. XVII. Pongrácz Etelka tüskei tanitónő. XVIII. Szelestey Ilona magyarkeszii tanitónő. XIX. Nem jelölt. XX. Szabó Jozefa paksi irg. nővér, tanitónő. XXI. Darányi István várdombi tanitó. XXII. Pech Jakab szárászi tanitó, Keleti Márton tormási kántortanitó.

Az érdekelt tanitókat, illetve tanitónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesitsék, hogy szabályszerüen felbélyegzendő 100 koronáról kiállitott nyugtáikat az egyházmegyei alapitványi hivatalhoz küldjék czimük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A tanitó kadett . . . E lap 1915. évi november 28-iki számában szóltam „Honmaradt Kartársaimhoz" czimü soraimban Schoner Simon teveli tanitóról is, kinek immár 3 vitézségi érem ékiti mellét. — A nevezett teveli tanitónak ma minden magyar tanitóra nézve nagy elégtételt adó kitüntetésben volt része: kadéttá léptették elő. — Ha tudjuk, hogy Schoner Simon póttartalékosként vonult be annak idején ezredükhöz, ugy felesleges magyaráznom kineveztetésének értékeit. Minden tisztképző nélkül a harctéren szerezte meg a fenti rangot. Tettei példaként állnak előttünk.

— Megindult a tanitói háboru segélyek kiutalása. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur február első napjaiban megkezdte a 400 koronás tanitói segélyek kiutalását. A segély kiutalása személyre történik, akár háboruban van valamely tanitó, akár nincs, tekintet nélkül katonai rangjára s továbbá a tanitónők is, tekintet nélkül családi viszonyaikra mind megkapják, akik valamely államsegélyben részesülnek. A vonatkozó törvény e szempontból az államsegélyben nem részesülő tanitókról nem szól. A háborus segélyt a m. kir. adóhivataloknál lehet felvenni. A kifizetés módozataira nézve az adóhivatalok megkapták az utasitásokat s a kiutalási rendeletek az egyes tanitókat is e tekintetben tájékoztatják.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szaktérfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvtaló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legújabban megjelent és máris legtöbben elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vorghs Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll. Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs 1916.

Friedmann Károly

bútorgyára.

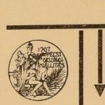

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó bútor kiállitás az ujonnan épült Bútorház-ban.

Pécs, Rákóczi-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1916. VIII. évfolyam 3—4. szám. Április 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatáügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÖDY MIKLÓS,** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János ideigl. főpénztáros czimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

MEGHIVÓ

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÓM. KATH. TANITÓEGYESÜLET

1916. május 25-én d. e. 10 órakor a pécsi kath. legénynevelő-intézet helyiségében (Megye-utca 20. sz.) tartandó

IGAZGATÓSÁGI

rendes tavaszi gyülésre.

(Figyelmeztetés: A háboru viszonyokra való tekintettől a jelzett alkalommal csak

igazgatósági

ülés lesz.)

TÁRGYSOROZAT.

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Pályatételek kitüzése.
6. Inditványok.

Pécs, 1916. április 15.

Báter János, titkár. *Dr. Igaz Béla,* elnök.

Ösztöndij pályázat.

A volt „Szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület" alapitványná változtatott s kamatokkal együtt 1400 K.-t kitevő vagyonának jelenleg esedékes 70 K., irva hetven koronát kitevő kamataira, mint jutalomdiira az alapitólevélben nyert meghizásom folytán pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak: a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesületbe tartozó esperesi kerületek (szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi körök) működő rk. tanitónak olyan tanuló gyermekei, akik polgári iskolában, tanitóképzőintézetben, gimnáziumban, reáliskolában vagy valamelyik főiskolában folytatják tanulmányaikat s a most folyó tanévet sikerrel végzik.

A kérvények a jelen tanévben folyó évi junius hó 1-ig hozzám (pécsegyházmegyei főtanfelügyelői hivatal, Szepessy-utca 3. sz.) küldendők. Az ösztöndij természetéről s annak odaitélése körüli eljárásról a „Katholikus Iskola, mult évi junius 15-iki számában közzétett alapitólevél részletes felvilágositást nyujt.

A pályázati kérvények felszerelései: a keresztelési bizonyitvány, bi legutóbbi iskolai bizonyitvány, vagy ha még az illető ilyennek birtokában nem lenne, a legutóbbi félévi értesitő, de ha csak a félévi értesitő csatoltatott, akkor a jutalmazott, tartozik nyugtájával az évvégi bizonyitványát is hozzám bekülderni s nyugtát csak azon esetben láttamozom, ha évvégi bizonyitványa megfelel az alapitólevél követelményeinek.

Pécs, 1916. ápr. 15.

Dr. Igaz Béla, ehm. főtanfelügyelő, egyesületi elnök

Felhivás.

„a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdijalapitványt" kamatait odaitélő bizottság megválasztására.

A volt „szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület"-et alkotott szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi körök tagjait jelen sorok erejével felhivom, hogy a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdij alapitványy most folyó évben esedékes 70 K.-t kitevő kamatainak odaitélése céljából fentnevezett mindháromkor saját kebeléből ezen jutalomdijat odaitélő bizottságba egy-egy tagot a jelen évben is zárt levélben történő szavazás utján válasszanak. Az ilyen bizottsági tag megválasztása az alapitólevél szerint a kőri gyülésen megejtendő szavazással történik. de a most folyó évben is tekintettel a háborus viszonyokra, melyek a rendes kőri gyülések megtartását lehetetlenné teszik, kivételesen a zárt levélben való szavazás válik szükségessé. A kőri tag annak nevét, akit a bizottság tagjaul óhajt, felirja, saját nevét és lakóhelyét rájegyzi. boritékba bezárja és egyszerüségy okából Báter János egyesületi titkár czimére (Pécs, Gizella-ut 5. sz.) f. évi junius 1-ig beküldi. Kizárólag csak szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi kerületi tanitók szavazatai vétetnek figyelembe. miért is a szavazó tartozik a szavazólapra saját nevét és lakóhelyét is rairni. A későn érkező vagy a lakóhelyet fel nem tüntető szavazatok figyelembe vétetni nem fognak.

Pécs, 1916. április 15.

Dr. Igaz Béla, ehm. főtanfelügyelő, egyesületi elnök.

A tanitói buzgóság az iskolában és az életben.

Minap egy anyával beszéltem, ki érthető örömmel mondta el, hogy a fia tüzéri kiképzés alatt áll és ott iskolai ismeretei folytán szép előhaladást tett. A kiképző tiszt azt hitte, hogy városi fiu, mert szépen beszél magyarul, jól ir, olvas és irásmű, szóval használható ember. Végre is megtudja, hogy az falusi gyerek. Hogy hivják tanitódat fiam? Megmondja. Szép! Ezt a nevet már hallottam. Derék ember lehet.

Erről a derék ember-ről, tanitóról azt tudom, hogy még az ugynevezett és szivesen emlegetett „régi gárda"-ból való. Még abból az időből, mikor a „segédtanitó"-nak lakása, kosztja, 100 forint és egy pár czipőmelegités volt a fizetése. Azért megis kedélyesek, megelégedettek voltak, buzgón végezték teendőiket, testestől-lelkestől tanitók voltak, mert hivatásból léptek pályájukra. Szebb idők is voltak azok.!? *)

Erről a tanitóról azt tudom, hogy teljesen az iskolájának, az ifjuságnak él. Midőn észrevette, hogy gazdasága és egyébb elfogaltságai hivatásának szokott lelkiismeretes teljesitésében akadályozzák, könnyü szerrel tud adott rajtuk. Az év legkinosabb ideje a vakáció, melynek végét izgalommal várja, hogy ismét életelemébe, az iskolába jusson.

A gyermekeket nemcsak tanitja, ismeretekkel látja el, hanem neveli és első sorban **hazaszeretetre.** Földrajz, történelem, természetrajz stb, csak alkalmat nyujt neki ezen erény kiváltására. Nem restell öreg korára nagy fáradsággal és önfeláldozással hazafias szándarokat, verseket betanitani és ezzel a helyes szellemet bemutik ébren tartani. A sok hadilevelezőlap és az azokon megnyilatkozó gyermeki szeretet a legszebb jutalma buzgóságának.

E sorok nem egyes ember kidicsérésére vannak szánva, hanem fényes okulására és felbuzdulására mindannyiunknak.

Ezen példátlan háboru világos bevnyitékát nyujtja annak, hogy nem a nyers erő, hanem az intelligencia dönti el a nézet sorsát. Egy szabadságára hazatért katona nagy épüléssel beszélt a németek ismert és már köznondásszerü intelligencziájáról. Mi a haza? melyek az irántta való áldozatos kötelességeink? mi a fegyelem, önbizalom . . .?, azt nekik nem kell

*) Akkor egy pár czipő 7 korona volt és nem 60, egy kiló hus 50 fillér és nem 6 korona 50 f. (Szerk.)

magyarázni. Végül meglegyéz, hogy — bizony — háboru után mi is nagyobb súlyt fogunk fordítani az iskolákra és azok fejlesztésére áldozatokat kímélni nem szabad.

Valóban, kezdjük el már most. Minden perc drága. Kettőzött buzgalommal teljesítsük iskolai kötelességeinket. Sőt ne mérjük mérlegen teendőinket: eddig és tovább, tovább, tovább! Legyünk többet! Az iskola csak alap az épület további kifejlesztésére. Törődjünk lehetőleg a gyermekekkel az iskolán kívül is. Szoktassuk őket tiszteletre, felebbvalók iránt, hűségre, fegyelemre, engedelmességre. Megjön az idő, mikor ezen erényekre nagy szükségük lesz háborban-békében egyaránt.

A tanító keressen módot rá, hogy a órák keretében lelemenységével, hogy a jó közszellem mindvégig elhúzza a gyermekek lelkületében, mely majd később megtermi a maga nemes gyümölcseit. Úgy értem, ha jó példát lát, hall, terelje reá a gyermekek figyelmét, hogy azt tartsa mindenki jónak és igyekezzék követni, előmozdítani. Ha pedig rossz példa fordult elő, vázolja annak rossz, bűnös voltát, ítélje és ítéltesse el, hogy azt mindenki rossznak tartsa. Azon nép jó nép, melynek zöme a jót díszeri és a rosszat elítéli. Bizony! Mily sokszor találjuk ennek ellenkezőjét, vagy legalább is közömbösséget!

Azt hiszem, közel járok az igazsághoz, ha azt merem állítani, hogy az önzetlenség és a közügyek iránti áldozatkészség, törődés kivesznő készül a lelkekből. Mindenki csak a maga bőréről igyekszik gondoskodni, hogy a más embertársai mi lesz, vagy mi van, vajmi kevés gondját képezi!? Egy öregapa jóleső örömmel emlegeté unokájának szellemesnek vélt gondolatát, ki látván a sok embert a világon — háboru előtt — felsóhajtott: „Most már nem kellene több embermék születnie, hisz én már itt vagyok!" Tulajdonkép az ottani közszellem kifejezője volt!

Szeretném a gyermekek lelkébe oltani az embertársak iránti szeretetet, a velük való törődést és a közügyek iránti áldozatkészséget. Mily megható egy valakinek ama nyilatkozata: Addig nincs nyugtom, míg nyomorogó, nélkülöző embertársat látok!"

A tanítói ügybuzgóság leleménye. Talál alkalmat, módot a gyermeki lélek kimüveléshez. Nem áltatom magamat azzal, hogy gyors lesz a siker. Nem oly könnyű dolog! De próbálkozzunk, tegyük meg a magunkét. Mi talán csak vetünk és az aratást évtizedek mulva más nemzedék végzi. Se baj! Valakinek kezdeni kell — és ez légy te lelkes olvasó . . .!

A tanítói ügybuzgóság megremi majd a maga nemes és biztos erkölcsi gyümölcseit, de legjobb eszköz arra is, hogy azt illetékes körök észrevegyék és anyagi jutalomban is részesítsék. „Keressétek előbb az Isten országát és a **többi mind hozzáadatik nektek!"**

Klein Tivadar,
pélmonostori plebános.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Tanférfiak és tanítónők közreműködése a negyedik hadikölcsön érdekében. 1291/1916. A ránk kényszerített világháboru a mérhetetlenül nagy véráldozatokon felül szükségessé teszi, hogy a szükséglet minden tagja hivétel nélkül anyagi javaival is támogatására siessen hősiesen küzdő seregeinknek. Ezen cél érdekében a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 5354/1916. eln. számu rendeletével Magyarország tanférfiaihoz és tanítóihoz is fordul, hogy a néppel való szoros kapcsolatuknál fogva nemcsak saját részvételükkel, hanem már kipróbált hazafias **buzdító tevékenységükkel** is elősegítsék a hadiviselőhez szükséges órás pénzösszegeknek hadikölcsön alakjában való megajánlását. Ha megérti a magyar nép, hogy miről van szó, egy évezred óta ragyogó és tündöklő hazafiasság teljesíteni is fogja kötelességét. S ki hivatottabb ezt az ügyet hatásosabban a nép elé tárni, mint az a néptanitói kar, amely annyiféle alakban és módon találta meg az utat a hazafiság számára a magyar nép szivéhez. Ellenségeink kétségtelenül arra számítanak, hogy belénk a most folyó tanévben is egész terjedelmében érvényben marad s a szóban forgó ügyben eme rendelet értelmében kell az összes érdekelteknek eljárni. Alábbiakban tudomásvétel céljából közlöm a tenti számu miniszteri rendeletet.

„A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 9451/1916. VII.b. sz. Az elemi népiskolai VI. osztályu zárovizsgák, figyelemmel a háboru okozta rendkivüli viszonyokra, a folyó tanévben is, miként az évek, endokult esetekben április hó folyamán tarthatók meg.

A mult tanévben kikuldött iskola felügyelők megbizását a folyó tanévre is kiterjesztem.

Amennyiben ez alól akár az iskolafelügyelők személyét, akár a megállapitott körzeteket illetőleg eltérés szüksége mutatkoznék, tegyen erre vonatkozólag melább jelentést.

Az iskolafelügyelők minden iskolához külön-külön czik az osztlyon szálnak, ha az illető iskolában legalább 5. zárovizsgát tevő tanuló van. Ellenező esetben a tanulók könnyen hozzáférhető központba csoportositandók. A községi iskolák tanitói az állami iskola tanitóival csoportositandók. A hitelekezeti iskolák növendékeivel csak ugy csoportosithatók, ha ehhez az illetékes egyházi hatóságok előzetesen irásban hozzájárultak. Csoportositás esetén a tanitók megvizsgálásánál az illető tanitók résztvesznek.

Egyébként a zárovizsga megtartására, a végbizonyitványok kiadására stb. az 1914. évi 57729—VI. a. szám alatt kiadott utasitás irányadó, amelynek rendelkezései a folyó tanévben is csak a finta-nulókra vonatkozólag hajtandók végre.

A fenti utasitás 11. §-ában foglaltak részbeni módositásával megengedem, hogy az iskolafelügyelők a lakóhelyükön kivül tartott zárovizsgákon való részvétel esetén a folyó évben kivételesen 10 (tiz) korona napidijat számithatnak fel.

A Isten országára és tőrzskönyvnyomatványy szükséglet legkésőbb folyó évi február hó végéig közvetlenül az egyetemi nyomdának jelentendő be. Budapest, 1916. évi február hó 4-én.

Jankovich.

A felmentésre javaslatba hozott tanitók és kántorok kimutatása. 768/1916. Alábbiakban tudomásvétel és végrehajtás céljából közlöm a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 2516/1916. eln. számu rendeletét és az ezzel kapcsolatos utasitást ürlap mintát azzal, hogy a rendeletben megjelölt és az ürlapon előirt módon minden iskolaszéki elnök, akinek plébániájához felmentés alatt álló tanitó tartozik, vagy ezután fog felmentésre felterjeszteni, az illetékes katonai hatóságokhoz a kimutatást küldje meg. A jelen esetben az ürlap aláirására jogosult hatóság gyanánt kivétel nélkül minden tanitóra avagy kántorra nézve az iskolaszéket és iskolagondnokságot, illetleg az azt képviselő iskolaszéki vagy gondnoksági elnököt jelölöm meg.

„A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszertől. 2516/1916. eln. szám.

A m. kir. honvédelmi miniszter urnak a cs. és kir. hadügyminiszter urral egyetértően folyó évi február hó 14-én 44.386/4.—1916. sz. alatt hozzám intézett megkeresése folytán van szerencsém felkérni a Főtisztt. Főhatóságot, hogy az alárendelt és ügyörizhez utalt azon hatóságokat, hivatalokat és intézeteket, melyek felmentésre javaslatba hozott népfölkelésre kötelezett alkalmazottaikat felmentésük elintézéséig alkalmazásukban visszatartani jogosultak, utasitani méltóztassék, hogy azon népfölkelésre kötelezett alkalmazottaikról, akiket a jövőben felmentésre javaslatba hoznak s e czimen felmentésük elintézéséig alkalmazásukban visszatartanak, a mellékelt minta szerinti névjegyzéket *azonnal* azon honvédkiegészitő, illetve cs. és kir. kiegészitési kerületi parancsnokságnak küldjék meg, amelyhez az illető népfölkelésre kötelezetteknek a bemutató személnél nyert népfölkelő igazolványai lapon feltüntetett beosztás szerint bevonuluak kellene. A már eddig felmentení kért oly népfölkelésre kötelezett alkalmazottakról, akikre vonatkozólag a felmentési határozat ezidelig hozatnak meg, be nem érkezett volna, azonnal ugyancsak a mellékelt minta szerinti névjegyzéket küldendő meg az emlitett parancsnokságoknak.

Ugyanezen eljárás követendő a Főtiszt. Főhatóság hatóságaival ellentétben, vagy intézetnél működő felmentésre javaslatba hozott népfölkelésre kötelezett alkalmazottakra vonatkozóan is.

Ez intézkedésnek az a célja, hogy a kiegészitő (kiegészitési kerületi) parancsnokságok azon népfölkelésre kötelezettekről, aki névszerint még be nem érkezett volna, azonnal ugyancsak a mellékelt minta szerinti névjegyzéket küldendő meg az emlitett parancsnokságoknak.

Ugyanilyen eljárás követendő a Főtiszt. Főhatóság hatóságaival ellentétben, vagy intézetnél működő felmentésre javaslatba hozott népfölkelésre kötelezett alkalmazottakra vonatkozóan is.

A már eddig felmentení kért, de be nem érkezett népfölkelésre kötelezett alkalmazottakról, akikre vonatkozólag a felmentési határozat ezidelig hozatnak meg, be nem érkezett volna, azonnal ugyancsak a mellékelt minta szerinti névjegyzéket küldendő meg az emlitett parancsnokságoknak.

Min. rend. fellüggesztése tárgyában. 964/1916. sz. Tanférfiak és tanítókatalógusügyi m. kir. miniszter ur 2965/1916. eln. sz. körrendelete alapján felhivom a hatóságom alá tartozó összes elemi-, polgári- és felsőbb leányiskolák, valamint a tanítók tanitóképző intézetek igazgatóságait, hogy a tankönyvvváltoztatás tárgyában kiadott 1098/1915. sz. körlevési rendelkezésemet az 1916/1917. tanévre nézve is tartsák irányadói és aszerint járjanak el, mert a tankönyvváltoztató tantestületi értekezletek függőben tartását a mult évi és jelenleg is fennálló okok teljesen indokolttá teszik az 1916/17. tanévre is.

A nagy kárpáti csaták iskolai megünneplése és az ezzel kapcsolatos gyűjtés. 965/1916. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a Kárpátokban megvivott világtörténelmi jelentőségű nagy csaták emlékéből indittatva, 3000/1916./VI—a. ü. o. sz. alatt rendeletet adott ki, amelyben akként intézkedik, hogy f. évi május hó 1-én délelőtt 10 órakor az összes elemi- és ismétlő népiskolákban, az alsófoku iparos- és kereskedő tanonciskolákban, a felső kereskedelmi iskolákban, a kisdedóvónőképző intézetekben, az elemi- és a polgári iskolai tanitó- és tanitónőképzőintézetekben, valamint a gimnáziumokban és a reáliskolákban a Kárpátok nagy, a most duló világháboruban bejgazolást nyert védelmi jelentőségének méltatása érdekében a tanulóifjuság számára megemlékezés tartassék. Megcengedi egyuttal, hogy ez alkalommal az ünnepély után közvetlenül a tanulóifjuság és a résztvevő szülők és tettekben nyilvánuló áldozatkész hazaszeretetének kifejezésére a Kárpátoknak hazánk védelmében elpusztult falvai javára gyűjtés rendeztessék.

Az ünnepélyre, melynek programmját a hirnusz, az iskola tanítója-, tanárja-, vagy igazgatója részéről megtartott alkalmi beszéd és a Szózat előadásban állapitotta meg, nemcsak az iskolai, hanem a helybeli egyházi és világi hatóságok és a nagyközönség is alkalmas módon meghivandók.

A gyűjtést egy vagy két tanitós iskolákban a tanitó és a gondnokság, iskolaszéki elnök együttesen végzik; a többi tanitós iskolában, valamint minden más egyéb tanintézetben az igazgató elnöklete alatt működő 2—3 tantestületi tagból álló bizottság végzi.

Az adományok teljesen önkéntesek. A begyült pénz a Néptanitók Lapja április 20-iki számában minden iskolának megküldendő postai befizető lapon még május 1-én postára teendő.

Ugyanezek már május 1-én jelentés teendő az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz minden egyes gyűjtés eredményéről, mely jelentésben csak a gyűjtés végeredményét kell feltüntetni. E jelentés természetesen jelzi azt is, hogy az ünnepély megtartatott. Kivételesen az itt szóban forgó jelentéseket nem az egyházkerületi tanfelügyelői hivatalok utján, hanem közvetlenül kell az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz megküldeni.

Midőn a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ezen rendeletét, mely a hivatalos lapban és a Néptanitók Lapjában bizonnyal egész terjedelmében meg fog jelenni, bő kivonatban a hatóságom alá tartozó összes népoktatási intézetek igazgatóságaihoz, valamint az iskolaigazgatóságainak és tanitóinak tudomására közom, egyben nem mulaszthatom el ama reménynem kifejezését, hogy nevezettek nemztünk legujabb történelmének csak a közeli napokban az események által véres betükkel irott eme lapját azokhoz méltó módon fogják a tanuló ifjuságnak s a nagy közönségnek bemutatni, valamint nem mulasztják el a rettenetes csaták által sujtott kárpáti falvak nyomorát és annak enyhítését a közönség áldozatkészségébe ajánlani, hogy a nemes adományok által a tátongó sebek, melyeket a harcok viharai okoztak, amennyire lehet, gyógyíthatók legyenek.

Madarak és Fák napja. 1147/1916. Mult évi 1099/1915. sz. rendeletemben figyelmébe ajánlottam kedves tanitóimnak a Madarak és Fák napjának pontos és megfelelő megtartását. Ez alkalommal nem akarok hivatkozott rendeletem ismétlésébe bocsájtkozni s midőn hangsulyozom, hogy eme rendeletem adminisztrativ részeit ez alkalomami is érvényben tartom, ujabban felmerült körülmények folytán ugyanaz- még a következőkkel egészitem ki:

Mivel az ünnepélyről szóló ürlapok a Néptanitók Lapja áprilisi számában melléklektékent jelennek meg, ez okból az ott küldött kerletben felhasználva, a jelen-

tések az ünnepélyről a kir. tanfelügyelői hivataloknak junius végéig még az esetben is megküldendők, ha az ünnepély megtartható nem lett volna, előadva az okokat, hogy miért kellett annak elmaradnia.

Közlöm továbbá, hogy a jelentéstevő az Orsz. Állatvédő Egyesület VII. évkönyvét, melyben a jelentések adatai napvilágot látnak, könyvalakban megfogja kapni. A VI. évkönyv immár sajtó alatt is van s amint készen lesz, széttküldése is azonnal meg fog történni.

Felhivom ezek alapján összes tanitóimat és az iskolaigazgatóságokat, hogy emez ünnepélyeket a már többszőr előadott indokok alapján minél meglelelőbb módon tartsák meg s jelentéseiket tegyék meg, hogy a központi egyesületnek is módjában álljon az igy begyült adatok alapján a természet megkedveltetésének emez iskolai módozatait szakadatlanul tökéletesiteni s ezáltal emez intézmény jótékony hatását minden irányban érvényesiteni.

KÜLÖNFÉLEK.

A május 1-ei kárpáti iskolai ünnepély megtartására Piukovich Sándor dr. besztercebányai főgimn. tanár az alábbiakban ismertetett utmutatót szerkesztett, amit célszerűnek véltünk megemlíteni:

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter március hó 6-án 30004—VI. számu alatt elrendelte, hogy f. évi május hó 1-én a Kárpátok megünneplése céljából iskolai ünnepély tartassék. Az ünnepség rendezésének megkönnyítése céljából erre az alkalomra útmutatót állitottam ennek egyik részét, azaz egy beszédet, szavalatra és kórusra alkalmas versekre a célra általam egybeállított alkalmi, hazafias szindarabot tartalmaz. Ez az útmutató e hó 5-én jelent meg. Ára 2 korona és azt vagy a pénz előzetes beküldése vagy utánvétel mellett szállitom. Utánvét mellett a füzet 35 fillérrel drágább.

Nagyon kérve a munkácska szives támogatását vagyok kiváló tisztelettel

Besztercebánya, 1916. április 1.

Dr. Piukovich Sándor,
kir. kath. főgimn. rendes tanár.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—65.

A katholikus népiskolák számára püspökkörlag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készelten vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készségesen szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári kezeslei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másoltban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Megjegyezzük, hogy a kárpáti csaták olyan nagy világeseményt képeznek, hogy minden utmutató fölösleges, mert nem tudunk elképzelni olyan népünnepélyt, sőt ezen eseményeket bármily egyszerű szavakkal méltatni nem tudná, mindazonáltal mivel fentnevezett tanár ugy látszik gondolkodott a dolog fölött s tény, hogy programmok összeállításában nem minden ember elég gyakorlott, ez okból nem indokolatlan, hogy a fentemlített utmutatóról szükség esetére olvasóinknak tudomásuk legyen.

Iskolák figyelmébe. A Budai Napló az összes iskoláknak meg fogja küldeni a „Magyar kir. Felelős Ministerium" a világháboru éveiben arcképcsarnokának emléklapjait. Felkérem, hogy ezen történelmi és örökbecsű emléket elfogadni szeveskedjék. E kiváló művet aláintóm. Szekszárd, 1916. febr. 15. Nagy Béla, hiv. vez. kir. s. tanfelügyelő.

Önkéntes néptanitók fizetés ügye. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 1916. évi január hó 30-án 149320/1915. számu rendeletével az 1913., 1914. és 1915. évek folyamán egyéves önkéntesi szolgálatra bevonult és a háboru tartamára továbbra is katonai szolgálatot teljesitő tanitók államsegélyüknek csak 500 koronát meghaladó részére jogosultak még abban az esetben is, ha időközben hadapródokká, vagy zászlósokká nevezettek ki, ez okból polgári illetményeiknek ujbóli megállapitása hát időközben hadapróddá léptek elő, szükségtelen.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

X. Kérdésére közöljük, hogy a Katholikus Iskola 1914. évi 5., 6., 7. számában megjelent „Az osztatlan iskola második osztálya számára készitendő és a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagát felöleső olvasókönyv tervezete" cimü cikket Polácsi János szabolcsbányatelepi tanitó irta. A munka a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület pályatétele alapján készült s pályadijat nyert, melydij a szekszárdi közgyülésen itéltetett oda. Ugyanezen alkalommal a jeligés levélben a szerző neve is nyilvánosságra került s ugy szólva Katholikus Iskola 7. számában a közgyülési jegyzőkönyvben közöltetett.

Friedmann Károly
butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs 1916.

Pécs, 1916. VIII. évfolyam 5—6. szám. Junius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KORÖDY MIKLÓS,** képzdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János idegl. főpénztáros cimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

EGYESÜLETI ÉLET.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Pécsett, 1916. május 25-ikén **a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület igazgatóságának** e nap tartott ülésén.

Jelen voltak: Igaz Béla dr., egyházmegyei főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignác, mint világi elnök; Kóházy Gizella, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, Hall Viktor, Kindl Vilmos igazgatósági tagok; Báter János titkár, Bors József és Bodonyi Nándor jegyzők. Ülés közben érkezett ft. Pártos Zsigmond kiérd. esperes-plebános, mint vendég.

1. Tárgy: Elnöki megnyitó.

Dr. Igaz Béla főtanfelügyelő, egyházi elnök tartalmas beszédében rámutat a világháboru által előidézett állapotokra, melyek nem kis mértékben érintik a tanitóságot is; noha vidékünket elkerülték a hadviselés viharai, a megpróbáltatásokból kivette részét a tanitóság ép ugy, mint a világot átalakitó küzdelmekből. Akik a harcteren küzdöttek s akik közül sokan hősi halált haltak, azok viselték mindazon szenvedéseket, amiket hős katonáinknak el kellett türniök; akik pedig itthon maradtak, kétszeres munkát végeztek, hogy pótolják a hadbavonultak munkareiét az iskolákban s a nevelés terén. Mint tanitók s mint a mégvezető, tanácsadói mindenkor hivatásuk magaslatán álloltak. Ez okból szivesen üdvözli a magyar tanitóság ama táborát, amely a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesülethen csoportosult. Üdvözli az igazgatóságnak megjelent tagtait s a vendékgént jelenlevő Pártos Zsigmond kiérd. esperes-plebános urat, akit azon körülmény, hogy nyugalomba vonult, el nem szakitott tőlünk, mert a tanitókat s a tanitás ügyét szerető mens szive most is hozzánk fűzi, az birta rá ma is, hogy megjelenjék közöttünk. A gyülést megnyitja s a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitésére felkéri Somssich Sándor és Hall Viktor jelenlevő igazgatósági tagokat.

2. tárgy: A mult igazgatósági ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

Báter János egyesületi titkár megteszi felolvassa a legutóbbi igazgatósági ülés jegyzőkönyvét. Egyuttal felolvassa megyéspüspök úr Ő Méltóságának 1915/1915. sz. leiratát, mellyel a gyülés határozatait jóváhagyja, ugy a felolvasott jegyzőkönyv hitelesnek nyilvánittatik.

3. tárgy. Titkári jelentés.

Báter János egyesületi titkár megteszi jelentését; a jelentés több pontjai, hogy Dreisziger Ferenc halála alkalmából egyesületünk részvétét fejezte ki a kalocsai érseki tanitóképzőintézet tanári kara és igazgatósága előtt; a részvétiratra válasz érkezett, melyben az intézet tanári kara hálás köszönetét fejezte ki. Jelenti tovább, hogy a mai évi pályatételekre nem érkezett be pályaminkka. Jelenti még, hogy Dreisziger Ferenc halála alkalmával felbeszakadt a kiváló iró nagy vállalkozása: az őt kötetre tervezett Vezérkönyv és Mintaleckék cimü munkája. Egyesületünk átirt a Szent-István-Társulatnak, hogy amennyiben e munka kiadása iránt további intézkedéseket óhajtana tenni, a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület tankönyvszerkesztő bizottságára ruházni sziveskedjék jelzett munka szerkesztését. Ezen átiratra feleletül irta a Szent-István-Társulat, hogy a háboru folyamán semmi uj munka kiadására nem vállalkozhatik. Ennek kapcsán elnök javasolja, hogy egy ujabb átiratban felkéressék a Szent-István-Társulat, miszerint a fenti kérelem a jövő s a háboru utáni intézkedések alkalmával is figyelembe vétessék. E javaslathoz az igazgatóság hozzájárul. Ugyancsak egyesületi titkár jelenti, hogy a volt szekszárdi-vidéki rk. tanitóegyesület alapitványi ösztondijára négyen pályáztak; 1. Tarlós János szekszárdi tanitó fia Vilmos VII. osztályban tanuló, 2. Balla Sándor ugyancsak szekszárdi tanitó fia Károly műegyetemi hallgató, 3. Szabó Ádám műcsényi tanitó fia Béla III. éves tanitójelölt és 4. Kálmán Károly szekszárdi tanitó Lujza leánya, II. polg. isk. tanárjelölt. A jutalomdijat az osztóbizottság Tarlós János fiának adományozta, amit az igazgatóság tudomásul vesz. A titkári jelentés kapcsán czvházi elnök ur javaslatára az igazgatóság elhatározorta, hogy a választmány utján javaslatot terjeszt a közgyülésnek az iránt, hogy ft. Pártos Zsigmond kiérd. esperes-plebános ur, a lelkes tanitó barát, a nemsszivű nap egyesülettünk tiszteletbeli tagjává megválasztassék, amihez az igazgatóság szintén hozzájárul; ugyszintén hozzájárul Bors József ama javaslatához is, hogy a folyó év őszén választmányi ülés tartassék, minthogy közgyülés nem tartható s így mégis több tennivő bemutatásával irányitható az egyesület ügyvitele.

4. tárgy. A főpénztáros jelentése.

Székely Márton főpénztáros elhunyta alkalmával az egyesületi pénztár kezelését Báter János egyesületi titkár vette át. Igy a jelentést is ő terjeszti az igazgatóság elé. Jelenti, hogy a pénztárat megjelhetősen zavart állapotban vette át, ami egyoldal az elhalt főpénztárosnak hosszas betegeskedésével menthető; jelenti, hogy az 1907—1912. évekről pénztári főkönyv egyáltalán nem vezettetett, vagy ha igen, ugy a főkönyvnek teljesen nyoma veszett. Hogy a pénztár és az egyesületi vagyon állapotáról tiszta képet nyerjen, az összes számadásokat átvizsgálás és egyenleg összeállitása céljából kiadta Schumann Ferenc hites törvényszéki könyvelői szakértőnek, aki megközelitőleg a következőkben állitotta össze az egyesületi vagyoni mérlegét:

Az egyesület vagyona 1916. május 25-én:

Bevétel	2046 K. 82 f.
Kiadás	1287 K. 56 f.
Készpénz	759 K. 26 f.

Titkár jelenti, hogy a III. hadikölcsönre az egyesület 600 K-t jegyzett.

Tudomásul szolgál. Titkár indítványára az igazgatóság az egyesület pénztára terhére a IV. hadikölcsönből ujabb 400 K. jegyzését határozta el.

Schumann Ferenc megbizott szakértő jelentése sem nyujt még tiszta képet az egyesület vagyoni állapotáról, mert több esperesi kerületből még mindig nem érkeztek be az egyesület által kiküldött kimutatások szabályszerűen kitöltve. Az igazgatóság Báter János egyesületi titkárnak fáradozásáért köszönetet mond s felkéri ujra, hogy az ideigl. főpénztárosi állást inkább vállalja.

Titkár elfogadja az ideiglenes főpénztárosi teendők ellátását s kijelenti, hogy e tisztéért semmiféle dijazást nem kiván, azonban kéri az igazgatóságot, hogy a könyvelői teendők ellátásával Schumann Ferenc hites törvényszéki könyvelői szakértő bizassék meg évi 200 K. tiszteletdij mellett.

A pénztárosi jelentés kapcsán határozatba vétetnek a következők:

a) Az igazgatóság a folyó évre nem készit külön költségvetést, hanem a legutóbbi közgyülési megbizatás alapján vezeti tovább az egyesület vagyoni ügyeit.

b) Közgyülés a háboru végéig nem tartatik, hanem a háboru befejeztével ünnepi közgyülés fog tartatni.

c) A badbavonult tanitók tagsági dijai a tanitói körök javaslatára leirásba vétetnek.

d) A legközelebb tartandó közgyülésnek javaslat tétetik a választmány utján, hogy a hadban elesett tanitók özvegyeinek és árváinak fölsegélyezésére a pénztári állapotok rendezése után egyesületünkhöz mélló segélyösszeg szavaztassék meg.

e) A pénztár kezelésével továbbra is Báter János egyesületi titkárt bizza meg az igazgatóság, a volt főpénztáros fiának ellen pénztárszámai mellége rendeli könyvelőnek Schumann Ferenc hites tör-

vényszéki könyvelői szakértőt, akinek eddig teljesített munkálatalért 100 korona tiszteletdíjat ítélnek.

1) Az elhunyt Székely Márton fő pénztáros emléke jegyzőkönyvbe vétetik, amiről özvegye átiratban értesítendő.

5. tárgy. Pályatételek kitűzése.

Tekintettel arra, hogy a már 2 éven át kitűzött pályatételek mindők voltak, ez okból az igazgatóság ülnöl a következő pályatétel kitűzését javasolja:

Kivántatik a II., a III., a IV. és az V—VI. osztályosok számára szánt réttolvasókönyvek tervezete. Az olvasókönyvek anyagának megválogatásában tigyelemmel legyen szerző az ismertetőszóra és az erkölcsnemesítő olvasmányok tapintatos csoportosítására s a helyesírás.

A könyvek tanmenete folyton bővülő ismeretkörök szerint haladjon. Pályadíj egyenként 50—50 korona.

A pályatételek 1917. március 1-ig Báter János egyesületi titkár címére (Pécs, Gizella-utca 5. sz.) küldendők.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a gyűlést befejezettnek nyilvánítja.

Kmf.

Dr. Igaz Béla, elnök. Bodonyi Nándor, jegyző.

Hitelesítők:

Hal Viktor. Somssich Sándor.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Min. rend. a háborus paedagogiai emlékek megőrzése tárgyában. 1292/1916. A min. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister az „A háborus emlékek gyűjtése és feldolgozása tárgyában" 51185/VIII/b 191. sz. alatt korrendeletet bocsátott ki, amely, hivatkozva a Néptanítók Lapja XLIX. évfolyam 14-ik számának f. évi április 6-ikán jelent meg. E rendelet, melyhivatva van a történelem számára megőrizni mindamaz emlékeket, amelyek a világháborúval kapcsolatosan az iskolákra vonatkoznak, ezért teriedelmében magamévá teszem s utasítom a hatóságom alá tartozó iskolaszéki elnökségeket, iskolaigazgatókat és tanítókat, tanítónőket, hogy a rendeletet áttanulmányozva, annak rendelkezései értelmében járjanak el. Mikor pedig majd annak idéje elérkezik, hogy a rendelet értelmében a szükséges jelentések megtetendők lesznek, a jelentéseket két példányban kell kiállítani s ezek közül egyik az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak, a másik pedig a vármegyei kir. tanfelügyelői hivatalnak küldendő meg. Tekintettel arra, hogy elég idő áll rendelkezésre, ezen ügy elintézését az érdeketek jól gondolják át s az elkezeznek a rendelet szellemének megfelelőleg ez ügyben minél értékesebb munkát végezni.

„A Katholikus Tanítónők Országos Egyesületé-nek ajánlása. 1454/1916. Nagyméltóságu gróf Károlyi Gyuláné a magas püspöki kar hozzájárulásával és tudomásával a katholikus tanítónők országos egyesületének megalakitásán fáradozik s az ügy jelenleg már annyira előrehaladott, hogy az egyesület alapszabályai elnyerték a nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur jóváhagyását s az alakuló közgyűlés a legutóbbi napokban megtartatott.

Tekintve egy ilyen országos egyesület tanügyi, különlegesen nöneveléssügyi, továbbá valláserkölcsi és társadalmi jelentőségét, noha a hatóságom alá tartozó tanítónők közül az egyesülethez való belépésre senkit kötelezni nem kivánok, mégis szükségesnek látom, hogy őket e nagy jelentőségű egyesület megalakulására ily gyelmeztessem, azáltal, hogy kétk czek méltóságuk kéne ezen egyesület igazgatóságába megszázto törekvéseit és körülményei ezt megengedik, belépését az egyesület vezetőségénél Budapest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 32. sz. alatt jelentse be s mihelyt az egyesület működését megkezdheti, a hatóságomhoz azonnal bejelentés mérten minden tanító ugyanezt tegye.

A tagok iránt és kötelessége iránt belül nyugszik, mint más egyesületekben szokott lenni, az egyesület rendes tagjai évi 6 K tagsági díjat fizetnek. A tanítók 3 évre kötelező." Azáltatos, hogy mielőtt valaki az egyesületbe való belépését beleintené, az alapszabályokat fentjelzett czimű átfekintés céljából kérje.

Lelkészek és tanítók részvétele a hadiárvák pártfogói intézményében. 1457/1916. A nm. belügyminister ur 230001/916. sz. körrendeletével utasította a vármegyei árvaszékeket, hogy a hadi árvák árvaszéki pártfogói intézményét országszerteszervezzék. A most folyó szörnyű háborúban elet van megszabhassa gondolat, mint a harcféren elesett hősök gyermekeinek állami és társadalmi úton való szeretettelles gondozása, mert ha semmi más ezt nem indokolná, fiaztán az a hálás és szeretetreméltó szerep, amely az értünk, nemzetünk jövőjéért elesett apák iránt bennünk lakozik, elegendő ok volna, hogy gyermekeiket szeretettel és odaadással vegyük gondozásunkba; de ennél sokkal fontosabb van szó, mert hogy ennek a hazának, amelynek a jövőjéért az apák életüket adták, a gyermekek képezik reménységét, nekik kell ama szép reményeket és azt a nagy jövőt megvalósítaniok, amelyekre a vitézhősöknek eredményei megvannak, hogy e jelentőségüknek megfelelő vagyok, hogy e gondolatot papjaim és tanítóim előtt különösebben hangsulyoznom kem kell, hiszen ha ok akkor is a nemzet nagy jövőjén dolgozták iskolában és templomban, amikor a világháborúra gondolni sem lehetett, annál inkább az a szükséges, a közfigyelmet ezen irányba nem terélték, mennyivel inkább átértik és átérzik most ez irányu feladataikat!

Ebben a tudatban ajánlom papjaim és tanítóim különös figyelmébe az árvaszéki pártfogói intézményt. A vármegyei közigazgatási bizottságok a ministeri utasítás alapján már megtették az első lépést, ellatároztak, hogy ugy hivatalunk, mint társadalmi téren a lehetőséhez ezen intézmény működését megkezdeni és minél erőteljesebbé tenni; ézen ezért szeretettel és bizalommal fordulok egyházmegyém érdemes papságához és tanítóságához, hogy ahányszor csak alkalmuk nyílik akár árvaszéki helyszóltás utján, akár saját helyi körülményeiktől indíttatva, a hadiárvák pártfogói intézményének munkájában minél nagyobb ügybuzgósággal és odaadással vegyenek részt.

Az Orsz. Paedagogiai Könyvtár és Tanszermuzeum „Hivatalos Értesítő"-jének ajánlása. 1458/1916. A nm. vallás- és közoktatásügy m. kir. minister ur 36790/VIa 1916. sz. rendeletével a közvetlen hatósága alá tartozó óvónőképzőknek, elemi iskolai tanító- és tanítónőképzőknek s kereskedelmi és felsőbb leányiskoláknak s felső népiskoláknak megengedte, hogy az Országos Paedagogiai Könyvtár és Tanszermuzeum „Hivatalos Értesítő"-jét az iskolai költségvetés terhére megrendelhesse.

Mivel emlitett lap igen tartalmas, a hatságom alá tartozó tanító- és tanítónőképzők, polgári- és felsőbb leányiskolák igazgatóságainak figyelmébe ajánlom s ennes kifogásom ellene, ha az iskolák kölségvetése terhére 3 K. előfizetési ár mellett megrendelik.

Gazdasági munkálatokban a tanítóelesek részvétele és a tanítók közreműködése. 1791/1916. Mult évi VI. körlevelemben 914. sz. a. magamévá tettem Baranya-vármegye közigazgatási bizottságának 45516. 1916. sz. alatt kelt azon véghatározatát, amelyben tömeg és egyéni munkák cime alatt részleteisen fel van sorolva, hogy mely munkálatok azok, amelyekben a tanítóeles gyermekek sikerrel részt vehetnek s a háboru folytán előállott munkaerőhiány miatt a közigazgatási hatságok rendelkezési szerint részt is kell vennök. Ugy látszik, hogy a vármegyei gazdasági egyesület és a közigazgatási hatság eme rendeletben kitűzött célukat a multévben megfelelő mértékben nem érték el, mert valahányszor iskolaidő és mezei gazdaválaháborúszor iskolaidő és mezei gazdavalaháborúszor iskolaidő és mezei gazdavalaháborúszor iskolaidő és mezei gazdaval

EGYESÜLETI ÜGYEK.

A pécsegyhm. rk. tan. egyesület elnökségétől.

1415/1916. isk. sz.

Nagyságos és főtiszteletű

Erdősi Károly urnak,

a Szent-István-Társulat igazgatója.

Budapest.

A pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület igazgatósága f. é. május 25-ikén évi rendes ülését tartva, Báter János egyesületi titkár jelentése kapcsán a következő kérdést is tárgyalta:

„Drisziger Ferenc halála alkalmából félbeszakadt a kiváló nagy iró vállalkozása az 5 kötetre tervezett vezérkönyv és mintaleckék cimü munkája. Egyesületünk átirt a Szent-István-Társulatnak, hogy amennyiben a munka kiadása iránt további intézkedést óhajtana tenni, a Pécsegyházm. Róm. Kath. Tanitóegyesület tankönyvszerkesztő bizottságára ruházni sziveskedjek jelzett munka szerkesztését. Ezen átiratra felelőtül irja a Szent-István-Társulat, hogy a háboru folyamán semmi uj munka kiadására nem vállalkozhatik. Ennek kapcsán elnök javasolja, hogy egy ujabb átiratban felkéressék a Szent-István-Társulat, miszerint a tenti kérelem a jövő s a háboru utáni intézkedések alkalmával is figyelembe vétessék. E javaslathoz az igazgatóság hozzájárul."

Ezekben tudomására hozva Nagyságodnak az egyesület e tárgyban elfoglalt álláspontját, az egyesület nevében kéretlettel arra kérjük Nagyságodat, hogy ezen ügyet nyilván tartani s annak idején amikor a viszonyok lehetővé teszik a kérdéses vezérkönyvek kiadását, egyesületünkkel ez ügyben a tárgyalásokat megkezdeni méltóztassék. Készségben ugyanis s ez az oka, hogy egyesületünk hosszabb idő óta foglalkozik az ügyvel, miszerint népiskolai tanitásunk intenzivebbé tétele s a tanitók egységes felfogásának, valamint a fiatalabb nemzedék helytés tájékozódásának keresztülvitele csak egy ilyen ól átgondolt módszertani munkasorozat által érhető el s az alkalom ez ügyben igen kedvező, mert egyoldalon a Szent-István-Társulat már meg is kezdé ezen munkasorozat kiadását, másoldalon itt van egyesületünk, amelynek munkaörében a tárgy évek óta benne foglaltatik s így meg van a lehetőség, hogy a célnak megfelelő módszertani könyvsorozat kiadható legyen. Nem a sürgősség okából kérjük most e tárgyra Nagyságod figyelmét, hanem jelezni akarjuk, hogy az ügyszülettelése által annak megszakitását nem tartjuk kivánatosnak.

Fogadja Nagyságod kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánitását.

Pécs, 1915. junius 14.

Dr. Igaz Béla, egyesületi elnök. *Báter János,* egyesületi titkár.

A pécsegyhm. rk. tan. egyesület elnökségétől.

1415/1916. isk. sz.

Tekintetes

özv. *Székely Mártonné* urnőnek

okleveles tanitónő

Károlymajor.

A Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület igazgatósága f. évi május 25-ikén tartott ülésében a következő határozatot hozta:

„Székely Márton főpénztáros elhunyta alkalmával emléke jegyzőkönyvbe vétetik, amiről özvegye átiratban értesitendő.

Midőn ezeket őszinte részvétünk mellett becses tudomására hozzuk, egyben magunk részéről is tiszteltetlel adózunk a megboldogult emlékének.

Kiváló tisztelettel

Pécs, 1916. junius 14.

Dr. Igaz Béla, egyesületi elnök. *Báter János,* egyesületi titkár.

— **Az orsz. kath. tanitóegyesület** megalakulván, junius utolsó felében tartja első közgyülését s egyuttal ezzel kapcsolatban lelkiznyakorlatok is tartatnak a Szent Szív zárdában Budapesten. Erre az alkalomra megyéspüspök úr O Méltósága Kőházy Gizella dőbrőközi, Bayer Vanda dunakömlődi és Rothmayer Mária pécsudvardi tanitónőket küldöte ki.

— **A volt szekszárdvidéki róm. kath. tanitóegyesület** jutalomdijalapitvány 1915/16. tanévre első 70 K-t kitevő kamataiból kiletkezett jutalomdijat Kálmán Lujza tanitónőképző III. osztályát végzett tanitónőjelölt nyerte el. Megvetett Kálmán Károly szekszárdi tagtársunk leánya, aki magasabb tanintézetben végzett tanulmányai folytán is megszerezte az érdemet, hogy e jutalomdijat megkapja.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirály-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkaritlag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek,* valamint a Vallás- és Közösségtan-könyvek és Kézikönyvek mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentésre. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokat kész egy-egy darabban kiadatni. A katholikus tankönyvrendszer terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvtárló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a szám magyar tannyelvű kath iskolák számára a közoktatásügyi miniszériumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legirakbán ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek,* melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *Kis fiuszem örömöm* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és mincen nagyobb könyvkereskedő s sen.

A könyvkereskedő sel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy m'solatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy műkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs 1916.

Friedmann Károly

bútorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó bútor kiállítás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1918. X. évfolyam 7—8. szám. Október 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik a háboru tartama alatt febr., ápr., jun., okt. és dec. 15-én.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: BÁTER JÁNOS, tanitóképzőintézeti tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Gizella-u. 5., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Magyar Sándor gyakorlóiskolai tanitó, egyesületi főpénztáros cimére Pécs, Szepessy-utca 3. sz. alá küldendők.

MEGHIVÓ

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÓM. KATH. TANITOEGYESÜLETNEK 1918. évi november hó 6-ikán Pécsett, a KATH. KÖR disztermében tartandó

KÖZGYÜLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. ½8 órakor Veni Sancte a vártemplomban.
2. 8—9-ig a pécsi Tanitók Háza egyesület alakuló közgyülése.
3. 9 órakor a közgyülés ünnepélyes megnyitása. Az elnöki megnyitót tartja dr. Igaz Béla apátkanonok, egyházi elnök.
4. Horváth Ignác világi elnök 40 éves tanitói és 10 évi világi elnöki működésének méltatása.
5. A legutóbb tartott közgyülés jegyzőkönyvének hitelesitése.
6. Titkári jelentés.
7. Hal Viktor pécsváradi tanitó előadása: „Reformtörekvések a népiskolában."
8. Számvizsgálók és a főpénztáros jelentése. Az 1919. évi költségvetés.
9. Indítványok.
10. A tisztikar lemondása.
11. Tisztujtás.

Pécs, 1918. szeptember 26.

Dr. Igaz Béla, egyházi elnök. **Báter János,** egyesületi titkár.

A közgyülésről.

Hal Viktor pécsváradi tanitó a közgyülésen „Reformtörekvések a népiskolában" cim alatt előadást tart, mely előadásnak menete a következő:

„Akadályok: A tankötelezettség laza végrehajtása. A háboru okozta tanerőelvonás, tanidőkorlátozás, ruháttlanság, fűtő- és világitóanyag-hiány, a tanköteleseik munkára való felhasználása. Szétágazó törvetelmények a népiskolától a középiskolák, a földmüvelő- és iparos osztály részéről. A különféle felekezeti és nemzetiségi feltékenység. A tantery ignorálása, vagy hibás beállitása. A sokféle kisérletezés. Megkülönböztetés a különféle jellegü iskolák tanitói között. A gyenge dijazás. Egyesületi feladatok elvesztek.

Reformtervek: Meumann-Montessori-, munkaiskolák, gyermekpszichologiai tananyag- és osztálycsoportositás, tankönyvreform, kapcsolatban a Pécsegyházmegyei gyei Tanitóegyesületben megindult tankönyvmozgalommal."

Közöljük az előadás menetét azon célból, hogy a tagok előre tájékozhassák magukat s így az előadáshoz is hozzászólhassanak. A hozzászólások időtartama 5 perc.

Társasebéd. A közgyülés után a Pannónia étteremben társasebéd lesz. Egy teríték ára étlap szerint (3 tál étel) körülbül 15 K lesz. Tekintettel a fenforgó nehéz élelmezési viszonyokra, csakis azok részére lesz biztositható a társasebéden való részvétel, akik ebbeli szándékukat legkésőbb november 1-ig Báter János egyesületi titkár cimére (Pécs, Gizella-utca 5. sz.) irásban bejelentik. Akik a társasebéden való részvételüket bejelentik, azok meg nem jelenés esetén is kötelesek lesznek a teríték árát megfizetni. **Kenyeret mindenki hozzon magával,** mert az a fenálló rendeletek értelmében nem adható a terítékhez.

Hangversecny. A közgyülést megelőző este november 5-én ½6 órai kezdettel az egyesület a pécsi Tanitók Háza javára hangversenyt rendez a Kath. Körben. A hangverseny műsora: Martinovich Sándor S. J. főgimn. tanár előadása. 2. A pécsi tanitók és tanitónők ez alkalomra alakult énekkara. 3. Sass Ernő szederkényi rk. tanitó zongorajátéka. 4. Ember Böske okl. tanitónő, zenekadémiai növendék hegedűjátéka. 5. Pfiger Zoltán pécsi áll. el. isk. tanitó éneke.

A pécsi „Tanitók Háza" ideiglenes szabályzata.

I. Általános elvek.

1. §. A pécsi Tanitók Háza internátusának célja, hogy a tanulmányaikat végző ifjak iskolai képzésük mellett olyan testi-, lelki és vallásos nevelésben részesüljenek, hogy a magyar haza és társadalom hasznos tagjává válhassanak.

2. §. Az internátusba való jelentkezés mindenkor a tanév megkezdése előtt való napon történik. A nevendékeknek szüleik, illetőleg azok megbizottjainak kiséretében kell megjelenniök.

3. §. A karácsonyi és husvéti szünetet a nevendékek szüleiknél tölthetik. A gyermekek hazautazása azok szüleinek kisérete, illetőleg felelősége mellett történik.

4. §. A nevendékeknek felügyelet nélkül való kijárását, — iskolába járáson kivül — nem engédjük meg. A Házból csakis az intézet igazgatójának engedelmével távozhatik a gyermek.

5. §. A szülők által küldött élelmiszerekkel — kivéve névnap, születésnap s egyéb kiváló alkalommal küldött édességek — a Ház igazgatója rendelkezik.

6. §. Az intézetbe való felvétel módozatait a „Tanitók Háza" f. évi november hó 6-án alakulandó egyesületének alapszabály tervezete foglalja magában, (e tervezet a Katholikus Iskola mult évi junius 15-iki számában foglaltatik), azonban mig ezen szabály tervezet a vkm. ür jóváhagyása folyván érvényessé nem válik, a felvétel ügyében a Pécsi Tanitók Egyesülete képviseletében annak elnöke és a Tanitók Háza igazgatósága dönt.

7. §. A tartásdijat illetőleg azon tervünk, miszerint ingyenes s kedvezményes áron legyenek elhelyezhetők a gyermekek, ez időszerint nem valósitható meg, miután a Tanitók Háza alapja még sokkal gyengébb, semhogy azt egyelőre elbirja.

8. §. A havi — ez időszerint 100.— K tartásdijban a rendes élelmezés, mosás, világitás dijai foglaltatnak. Az élelmezés magában foglalja a reggeli, mely áll: egy csésze kávéból, egy darab kenyérrel; az ebédet, mely 2 tál ételből áll; az uzsonna egy darab kenyér, esetleg gyümölcs és a vacsorát, mely 1 tál ételből áll.

Az orvosi dij egész évre 4 kor. Tartósabb betegség esetén az orvosi tiszteletdij külön számitandó.

9. §. A nevendékek az alább felsorolt alsó és felső ruhákat ágynemüt és különféle eszközöket hozzák magukkal:

Egy iskolaj és ünneplő ruha, 4 drb. nappali; és 4 drb. hálóing, 4 alsónadrág, 6 pár harisnya, 10 drb. zsebkendő, 4 drb. tőrülköző, 3 drb. lepedő, 3 drb. vánkoshuzat, 2 paplanhuzat, 1 asztalterítő, 3 drb. szalvveta, 2—2 drb. téli alsóruha, 3 kgr. szappan, 1 pár háziczipő vagy papucs és a cipőtisztitáshoz szükséges kefék. Az intézeti ágyak belső mérete: szél. 80 cm., hossz. 160 cm. E méretek szerint kérjük a szalmazsákot elkészíteni. Szükségeltetik 1 párna, 1 flanel takaró és 1 paplan. A fehérneműeket kérjük piros pamuttal betűzni és a megjelölt számmal ellátni.

Ho zzanak a gyermekek magukkal: 1 poharat, 1 kávés csészét aljjal, evőeszközöket.

A nevendékek t. szülői kéretnek, hogy a Házban elhelyezett gyermekük beszolgáltatandó s fent előirt szükségleteiről ket példányban leltárt készíteni és egy példányt az intézet igazgatóságának átadni sziveskedjenek.

Egyházi kitüntetés. Dr. Mosonyi Dénes oldalkanonok és dr. Késmárky István jogakadémiai igazgató c. apátokká nevezteték ki.

Dr. Mosonyi Dénes magas kitüntetése alkalmából csakis örömünkkel és tiszteletünknek adhatunk kifejezést, mert ő a tanítóknak valóban pártfogója, hisz nem volt rá ennet, hogy tanítóink közül annak, aki ügyes-bajos dolgában bizalommal hozzáfordult, ne lett volna a legmesszebbmenő módon segítségére és gyámolítására. Jó szive, körültekintő s mindenre kiterjedő gondossága és igazságszeretete váltotta ki mindnyájunkból azt az általános tiszteletet, amelyet valóban megérdemel s amelyet jelen magas kitüntetése is újulmazni kiván.

Dr. Késmárky István jogakadémiai igazgató kitüntetése osztatlan örömet keltett az egész egyházmegyében, miután e kitüntetés egy nagytudásu, és érdemekben gazdag tanférfiu munkásságát kivánja jutalmazni.

Halálozások. Moussong Vince pécsi áll. el. isk. tanító 52 éves és Simon Nándor pécsi polg. leányiskolai tanár, aki a tanitóképzőintézetet Pécsett végezte, 28 éves korában a járványszerűen fellépett spanyol náthában Pécsett elhunyt. Mindkettő kiváló tanító, és nevelő volt, kiknek elhunyta általános részvétet keltett

Az egyesület által 100 koronával díjazott pályamű.

Irta: *Forrai István*, magyarszéki tanitó.

II

Nem fog minden megváltozni. Hiszen ez nem is volna jó; de igenis kijavítjuk az elavultakat, a kor kivánalmainak meg nem felelőket s ujakkal, jobbakkal, szükségesebbekkel pótoljuk. Ez nem jelenti éppen a régi módszerek helytelenségét, csak az ujszükséglet való alkalmazkodást. Végső eredményében is akkor lenne baj, ha a pedagógia nem tartana lépést a korral.

Hiszen maga a háboru is sok olyan tapasztalatra vezetett bennünket, amelyek előtt kitérni nem lehet, de meg amelyek megszüléséhez éppen a háborura volt szükségünk. És ezeket a nem szakembe rek is észrevették. Megnézésre, a napi sajtó állandóan pedagógiai kérdéseket is hoz, bizonyságul annak, hogy a közönség érdeklődik. Minden bizalmát az iskolába veti.

Hogy a népoktatásunk speciel a háboruban sokat vesztett úgy a tanítók hiánya, mint a rendetlen iskolázás — illetve beiskolázás miatt tagadhatatlan.

A tanitó az ellenség előtt, hazájuk védelmében vesztettek tapasztalatukból, gyakorlatukból. Az iskolákat közcélra foglalták le, a gyermekek meg, mint az aprók munkájának helyettesitői, a háboru kényszer hatása alatt sokat mulasztottak. Akkor és annyit, amiket és amennyit pótolni soha nem tudnak.

Hogy ez a többoldalu szellemi mulasztás nevelésünkben, oktatásunkban sok hátrányt jelent s hogy ezeket valami utonmódon pótolni kellene, illetve teljesen elvesznii hagyni nem szabadna, bizonyitja maga a jelen tétel is amelynek kitüzése gyakorlati érzékre is vall.

Szinte tanácstalanul állunk magunk előtt, ha mindezt az értéket veszni látjuk akkor, amikor azokra kétszeresen szükségünk volna; veszni látjuk nemcsak azt, amit akartunk, hanem ezzel együtt még azt is, amit rövid pár évvel előbb, nagy igyekezettel épitettünk is. Mert még jó ha a mai viszonyok közt a már megszerzett szellemi javakat a gyermek birtokában megtartani tudjuk. Ahol pedig a tanitás évekig teljesen szünetelt ott a mulasztottakat pótolni, azt mondhatnám maidnem lehetetlen!

Az ilyen kényszerű körülmények között csak éppen a legszükségesebbekre olvasás, irás, számolásra szoritoztunk. A realiákat az idő rövidsége s a tanulók nagy száma miatt csak éppen érinthettük. Pedig a háboru azt is bebizonyitotta, hogy azcéra földrajz, kereskedelem, ipar stb. egy a XX. században első európai embernek — még ha az falun lakik is — szüksége van. Szükséges, hogy azok eredetérül, használról s tulajdonságairól értékesiteséről s szerepéről tudjon.

Azt is most tanultuk meg igazán, hogy minden gyermekné egyénisége s lelki tulajdonságai szerint foglalkozzunk s Alkotó elve alapján önmunkásságra, öntevékenységre, önállóságra szoktassuk. Mindenütt a munka iskola elvét hangoztatják mint olyant, mely a tömeg eredményekre vezet. És számos kisérlet mint pl. S. Maria Montesson, vagy pl. a budapesti „Uj iskola" eredményei, vagy mint a német iskolák bizonyitják: értékes eredménnyel. Az egész nevelő-oktatásunknak a gyermek-pszichológián kell felépülni.

Éppen ezért, de meg egyébb késobb tárgyalandó okok miatt is szerény véleményem szerint mindezeket a háborus mulasztásokat az anyag keretén belül nagyon kevés eredménnyel lehet pótolni. Lehet egy két tárgyal a háboru után a több tárgy rovásával intenzivebben foglalkozni, de azt az eredményt, amit ezáltal jogcal elvárnánk vele nem biztosithatjuk.

Mert pedagógiai hibát követek el akkor, amikor egy tantárgy keretét a már egyébként is szük körébül meg szükebbre — mondjuk felére — szoritom. Ha szükségesnek látszott a törvény megalkotásakor azt a természetrajzi anyagot éppen olyan keretekben s terjedelemben megállapitani, mint amelyben jelenleg mozgunk, melyiké szerint tartasam most kevésbbé lényegesnek, melyiket annak, amelyet teljesen elhagyhatok, vagy csak alig érinthetek? Ki tudja megmondani azt, hogy pl. a menynyiségtanban kihagyandó kamatszámitásra nem lessz-e a gyermeknek majd az életben szüksége? Vagy mely tárgyakból s mik lemének mellőzendők? Joggal, semmit ki nem hagyhatok az előirt anyagból. Erre legfeljebb csak a körülmények kényszerithetnek. De azok is saját felelősségemre.

De meg, hogy öszinte legyek, ki biztositója a mai nehézkes, mainem lehetetlen feladatok ele állitott felügyeleti rendszerünket arról, hogy a tanitók mindegyike a maid kiadandó tananyagmódositó rendelet szellemében fog eljárni? Hiszen sokszor lehetetlen feladatok elé lesz állitva. A mulasztottakat nem kiegésziteni, de a fundusban, alapján kell elkezdenie.

Én tehát a mulasztottak gyökeres pótlását úgy találom legjobban pótolhatónak, ha a háborus tapasztalatok alpján, a mult tapasztalataira egészen uj oktatási- nevelési rendszert épitünk. A jelen rendszerbol megtartjuk a lényeget, a használhatót s az uj tapasztalatokat ezekhez idomitjuk. Végtére is az 1868-ban alkotott népoktatásunk alapját képező törvénynek is vannak hibái, melyeket ma talán jobban látunk, mint máskor. Nagy lépest jelentett akkor a Eötvös b. népoktatási rendszerünk kiépitésében s ezért örökre hálásak leszünk, de ne felejtsük el, még többet szándékozott ő annál megvalósitani, amikre már akkor szükség lett volna s még ma sem valósultak meg!

A jövő népiskolai oktatás- nevelés eredményességét tehát rövidesen ezen az alapon gondolom megoldhatónak:

Sok- jó tanitó; sok- jó iskola; kevés növendék; tananyag nem a gyakorlati lényeg!

S bár ez a tervezetem látszólag eltér a kitüzött tétel intenciójától, valóban csak ezek ajánlan tudom érveimet megmagyrázni. Azért kérem a birálók türelmét.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirály-utca 28. szám. Telefon: József 5—33.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: József 104—48.

A katholikus népiskolák számára püspökkarlige előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.*

A Szent-István-Társulat kiadásban megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokat készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakértiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, valamint a népiskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától kezdve a legfelsőbb iskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és mária legjobban eltérjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma állásnos élismerésben részesült, mely szép kötésben kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben. Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl (Wessely és Horváth) R. T. Pécs.

Pécs, 1916. VIII. évfolyam 9—10. szám. December 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÖRÖDY MIKLÓS,** képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 13., hová a lap szellemi része illetve ingyen és az illetmény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János ideigl. lőpenzáros czimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Emlékbeszéd I. Ferencz József elhunyt magyar király fölött.

Elmondotta: *Györkös* József, tanitóképzőintézeti tanár Pécsett.

—

A világháborúnak ránk borult csillagtalan éjszakájában hajnalt váró lelkünk fölött még sötétebb lett az égbolt. Tudtuk, mert kellett eddig is naponként uj sirokat ásni, magyar hősöket temetni, de úgy érezzük, hogy minden elhanyolt magyar katonának sirja nagy értéket, nemzeti kincset takar; úgy érezzük, hogy minden eltemetett hősnek elrópnent élete az egész nemzet szivének vérvesztesége, az egész nemzet lelkének szikrapattogása, töredezése, az ezeréves fának levélhullasztása, szomoru virághervadása.

Mégis ma olyan különös módon dobban meg a szivünk, beleremeg szinte az ezeréves fának törzse is, nehéz gyászénekek kelnek az ajkakon, szemeink hatranjaink siró szava ing vége fluminis — meghalt s ma eltemetik a legelső magyar embert, a legelső s legöregebb magyar katonát, ősz apostoli királyunkat, I. Ferenc Józsefet.

Nagy szivet bejáró s lelket betöltő gondolat, amelyhez legközvetlenebbül fölződik a mélységes gyásznak megértése és átérzése, a halál felséges hatalmának gondolata: ime meghalt, pedig király volt — leesett fejéről arany koronája, kihullott kezéből királyi jogara s a nagy úr, akinek parancszavára ezrek és százezrek nótaszóval vonultak a véres csatamezőkre, a Felség, akinek trónja számolyánál milliók hódoltak, akinek széles e hazában csak alattvalói voltak — meghalt egy felsőbb hatalom előtt s alázatta, önmegadó lélekkel megbajtortta koronás ősz fejét s elmondotta a régi rabszolgák kegyetlen szavait a nagy Caesar, a halál előtt: „Ave Caesar moriturus te salutat," s csendesen pihegve átszendergett az örökkévalóságba.

Meghalt, mint ember volt, hozzánk hasonló, velünk ebben egyenlő.

Örökre bezárultak mögötte a schönbrunni kastély, a Hofburg s a budai királyi palota magas, fehér szárnyas ajtai s nyikorogva megnyilik a bécsi kapucinusok kriptájának vas bejárata — ide tér nagy nyugmora a magyar király. A trón terem, a királyi palóták fényben úszó szalonjai helyett sötét kis üreg lesz a lakása — a mélységes nemzeti gyász a végtisztességben fenséges pompát fejt ki, de a vége csak az, hogy hervadó csokorral a keblén, a koporsó szük négy fala közt zárt ajtó mögött, magára hagyatva, diesőség nélkül nyugszik a király. A földvarmester átadja a koporsó kulcsát a kapucinusok hajtónőkének — s a sirbolt fölött tovább megsződik, fellődik, az élet fonalkodás nélkül, a világtörténelem tovább szövögeti szálait az egyes emberek és nemzetek életébe, vonultatja fel az eseményi óriásokat — mig a halott, a királyi hulla mozdulatlan tehetetlenségel mereven fekszik, ime a halál kriptája fölött uj élet fakad, uj történelmi korszak bontja szárnyait és sejteti titkait.

I. Ferencz József magyar király már a multté, a történelemé. S ott a csendes sirbolthan meglelenik a világtörténésnek nagy biráló szelleme, akit itt népek és fejedelmek fölett, kezében acélvessző, előtte márvány lap. Hosszu életről, majd 70 éves uralkodásról kell megörökitő emléksorokat irni. Tanukent is sugalmazó szellemet megelőbb magunk másik a magyar geniusz, a nemzet védőszelleme, aki most a harcterek fellett lebeg s ragyogó tekintettel, büszke hevülettel a magyar fiuk hirét, diesőségét fűzi gyönyörű koszoruba. S megkezdődik az irás, a márványba vésés, a készülődik a nagy munka, a márvány szikrázik, alakulnak a betük: „1848, dec. 2." I. Ferenc József trónrálépése. S megáll az irás az első betük rovásánál, mintha remegne a véső a kezében! Szembe néznek egymással az igazságos és páratlan történelem itélő birája s a magyar geniusz. Zürzavaros sötét idők, amelyekbe puskatüzek fénye villámlik bele, kardpengék csillogása szór sugarakat — szabadságharc! Küzdelmek, gyülevelnek, versségek — reménykedés, lemondás — elkeseredés — bizó türelem — fellángolt harag, csendes martyrság. — Világosnál szakadt szárnyval földre hullanak a magyar lobogók, meghalnak az ősz fejű honvéd előtt a magyar tegyverek, vértanukká magasztosulnak a nemzet nagy fiai, egyfelől az ármány s gonosz tervek, mástelől az indulatok és események óriási hullámverése s e kettőnek közöjjebben a fiatal fejedelem, aki nem tud az eszemenyek fölé emelkedni, széles és ijesztő úr a nemzet és királya közt, az események e chaoszában belehangzanak a keserű panaszszavak: „Nincs többé szeretett király!" Ugyan mit irjanak, mit leegyezzenek itt a márványra? A márványra? A magyar geniusz szemében könnyek csillognak s a védőszellem diktál: Ird és vésd kőbe 1867. junius 8., amikor a megbékült király és a megértett nemzet nagy frigykötésre lép s a közös oroszlán a magyar szent koronа fényében rágyog, amikor a nemzet királyában gondviselő atyát kapott, aki érdke véseti, hogy bizalma van a magyar ősi erényében! Ird és vésd kőbe: 1896. junius 8., amikor az ezeréves mult nagy ünnepén a magyar nemzet bódoli királya előtt s azzal együtt ad hálát Istennek az ezeréves mult diesőségéért s nemzet és király együtt imádkozik a magyarság boldog jövőjéért. Ird és vésd kőbe: 1914. julius 28., amikor a nagy világégésnek első fángjai feltörnek, s a legtöbb hadúr népeihez fordul: „Büszm népeimben, akik minden viharban hiven és egyesülten sereglettek mindig trónom köré s hazájuk becsületért, nagyságáért és hatalmáért a legsúlyosabb áldozatokra is mindig készen álltak." S a magyar nemzet megadta a választ a királynak. Felemelő, világrazsóló bizonyitékát adta a belőle helyezett királyi bizalomnak azzal a fenséges történelmi kilépésével és szerepléssével, amelyet élete, vére, az anyát, családi tüzhely boldogságát, hevülő lélek tiszta szeremlét hozza áldozatul a haza és a trón védelmére s vértengerben próbálja ki ősi erejét s igazolja nagylelkü alattvalói hűdolatát. Wolhynia mezein magyar tegyverek csillognak, — Világosért Wolhynia! — hull a magyar vér, belegázol a magyar a rokitnói mocsarakba, megfagyva is ott áll a gránicon, hogy hőttestével is védje a trónt azzal a brutális fölmegerővel szemben, amely egykor elnyomatásának, letörésének, megalázatásának eszköze volt.

Az alattvalói hódolat, az áldozatos hűség, amellyel a magyar nemzet állt ősz uralkodója trónjának csámolyánál s vonult a harcok terére, — az a mélységes gyász, amellyel ma nagy halottjának ravatalára borul és utolsó utjára kiséri őt, a nemzet lelkének fenséges revéletője, megnyilatkozása a szeretett király iránt, akiben mint a béke fejedelmében az ő nemzeti erejének letéteményeset látta, a nemzeti reménykedésnek hatalmi tényezőjét, haladásának, fejlődésének első munkását, aki ebben a munkában fáradhatatlan is volt s aki ebbe a munkába belevitte a gyengülő fizikunnak utolsó energiáját, a 86 éves életnek utolsó felfokbanó erőkifejtését is s aki a trószatalótól ment a hattokás ágyához pihenni. S a nemzet fiszimi bánattal, fenséges gyászszal, szomoru tekintettel néz I. Ferenc József királyi jelensége után, amikor ma királyi trónjáról az emlékezés országába lép át. Mintó csodás megfordulása a tör-

ténelemnek! Soha vezér, fejedelem nem aratott ekkora győzelmet, mint I. Ferenc József, amikor meghódította a magyar nemzet szivét-lelkét.

De ebben a nemzet és király lelkét összeolvasztó kapcsolatban nem tisztán a hatalom és ennek járó hódolat, a tekintély és ezzel kapcsolt engedelmesség rideg egymásra hatását látom, hanem a jogi formákon kivül bensőséges, emberiespecen szabadsagot, a hasonlóság vonzó erejét fedezem fel.

Ime nyitott könyv volt előttünk a 86 éves királynak élete. — volt időnk, belenézhettünk a lelkébe. Fel kell jegyezni róla, kőbe kell vésni, hogy ez a király hivő, vallásos, hitből élő ember volt, akit a hatalom nagysága nem széditett meg, aki nem istenitette magát, aki a trónról, ahol milliók hódolatát fogadta, meghajolt fövel lépett le, lelkülötte kardjai derekáról, letérdelt a gyónható székbe, hogy bünvallomást tegyen, hogy megvallja azt, hogy ő is csak gyenge, gyarló ember, akár a legutolsó pór, aki a vallások idején bizalommal teknt az égre s legyeremek gyözelmet a Mindenhatótól kéri és reméli. Örökké emlékezetes lesz 1914. december 8-ika, amikor az ősz király az oltárra kitett szentségi fézus isteni szivének ajánlotta fel magát, házát, népeit, országait s a magyarok Nagyasszonyához fohászkodott. Az öseitől öröklött vallásossága által kitünő magyar nemzet megszerette a vallásos királyt. Pásztortüzek fényénél, falusi házikók pislogó mécsvilágánál sokat fognak majd beszélgetni a lámbor öreg királyról. I. Ferenc Józsefről.

Fel kell jegyezni róla s kőbe kell vésni, hogy ez a király martir király volt, először martir nemzet királya s azután a sors tragikumai által sujtva maga is szenvedő vértanu. Aramy koronája mellett tövis koszoru is fonódott ősz feje körül az elvesztett testvér, fiu és hitves fölötti bánatából. A sokat szenvedett nemzet magához hasonlónak találta, szivére ölelte, megszerentette a szenvedett királyt.

—

Nagy emberek temetője az egész világ, nem lehet őket kriptába elrejteni, a történelem haláluk után is élteti őket. A történelem nem koporsókat, nem balzsamozott holttesteket, zörgő csontvázakat állit elénk, hanem élő, tevékeny szellemeket, akik a sirboltból is beszélnek és tettekre serkentenek. Ez a történelmi lélek szól onnét a bécsi síruregből is s egy hosszas uralkodás tanusságaképen hirdeti népeknek és királyoknak, idegennek és minden magyarnak, a magyar nemzet megbecsülését, a magyar nemzet szeretetét. Ezt kell a mai király temetés vigasztaló emlékéül minden magyarnak, e haza minden fiának és leányának, lelkébe vésni, szeretni ezt a vérében megfogyatkozott, de lelkében meg nem tört magyar nemzetet, szeretni és szivén hordozni ennek a jövőjét, szeretni a szemek tiszta ragyogásával, a lélek eszményiségével, az élet munkás komolyságával.

—

Öseihez tért nagy királynunk emléke szálljon nemzedékről-nemzedékre, — hosszu uralkodásának fáradhatatlan munkája s ennek nyomában a magyarság szebb jövőjének hajnalhasadása s ezért a nemzet kegyeletes hálája és állandó emlékezése váltja igazságává a nagyoknak reá vonatkoztatott utolsó szavait: „Non omnis moriar!" Nem halok meg egészen!

Milliónak voltam uralkodója, milliónak nap vagyok ma halottja, milliónak emlékében akarok tovább élni és uralkodni.

I. Ferenc József és a magyar népoktatás.

Az 1848. évi nagy minister, báró Eötvös József 1867-ben ujból elfoglalta azt a tervektől duzzadó állást, amit magyar vallás- és közoktatásugyi miniszteriumnak neveznek. Vagyis I. Ferenc József egyáltalán nem vonakodott a reform korszak emberét s vele együtt eme korszak eszmevilágát magas méltóságába a kormányzat keretébe visszahelyezni. Ezzel a ténnyel a magyar nemzet előtt azt hirdette, hogy a magyar népoktatás javára 1848-ban és azután kitett szomorú reformok semmiféle forradalmi jelentőséget nem hordanak magukban s hogy azoknak folytonossága az uralkodónak és a kormányzásnak elsőrangu érdeke. Ebből a magas szempontból indult meg a magyar népoktatás 50 éve tartó fejlődése. 1868-ban megszületik Európa egyik legkiválóbb alkotásu népoktatási törvénye, a XXXVIII. t. c. E törvénynek elvei a szó legnemesebb értelmében vett szabadelviséget fejezi ki. Magyarországon sok felekezet és még több nemzetiség van, a népoktatás ügye pedig egyaránt érintette a hittelekezeti és nemzetiségi kérdéseket s más intézményekkel e törvény ugy hatott a nemzet fejlődésére, hogy 5 évtized multán a „polyglott" Magyarország egysége a legnagyobb verkeresztségben Európa csodálatát vivta ki, holott 1848—49-ben egyenesen az volt az ország szerencsétlensége, hogy oláhok, tótok, szerbek, horvátok, sőt még a szászok is egyvert ragadtak ellenünk. Vagyis polyglottságunk majdnem állami létünk veszedelmét okozta. Most pedig csodálatra méltó fegyvertények igazolják, hogy a horvát, az oláh, a tót, a német egyaránt a legnagyobb hűségesség küzd az egységes magyar nemzet érdekeiért, amiben a magyar népneveléseinek, a magyar népiskolának és a magyar néptanitónak a lehető legnagyobb része van. Ha volt panaszunk az abszolutizmus miatt, amikor szinten a népoktatás volt egyik ellenünk irányított fegyver, ha voltak sérelmek, azzal az egyetlen egy csapással, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-c.-et szentesitette, első Ferenc József örökidőkre kitörölte azokat a nemzet emlékezetéből. E jeles törvényt követték a tanitói nyugdijtörvény 1875-ben, mely törvény által a népoktatási törvényt követő 8 év multa a magyar néptanitóság jövője nyert biztositást. Mikor pedig a viszonyok 1893-ban, 1907-ben, 1913-ban odafejlődtek, hogy nagy anyagi áldozatok árán az 1868. évi XXXVIII. t.-c.-nek uj tartalmat kellett adni, I. Ferenc József nem késett miniszteriet felhatalmazni, hogy a sok-sok millióba kerülő törvényeket szerkesszenek s ezáltal a tanitóság anyagi és az iskolák jogi helyzetét a változott viszonyokhoz idomitsák. Egymásután keletkeztek a legkiválóbb intézmények a fővárosban és vidéken a lefolyt 50 év alatt s I. Ferenc József soha meg nem vonta királyi pártfogását egy intézménytől sem, amelynek célja volt, hogy a magyar népoktatás fejlődjék s ezáltal a magyar nép jólléte emeltessék.

Egyáltalán elmondhatjuk, hogy népnevelésünk mai fejlettsége véges-végig I. Ferenc József király nevéhez fűződik. — A katona király bölcsen, szivvel-lélekkel elismerte a népoktatás fontosságát. A néptanitóság pedig hálával fogja mindenkor emlegetni annak nagy magyar király nevét, aki megerősité ama törvényeket, melyek a tanitót tisztviselővé s a nemzet középosztályának tekintélyes taglává tették.

Uj királyunk van, fiatal, életerős s miként a világháboru alatt hadvezéri minőségében megmutatta, élénklelkű, fösziv s leereszkedő, aki, mint hadseregparancsnok, a közkatonákkal is kezet szorított, velük együtt fogyasztotta el az egyszerű katona ételeket, sokszor közülük alude s a legszerényebb viskóban is lőt érezte magát, ha ezzel társaságának örömet okozhatott. Mikor pedig a természet rendje és az isteni gondviselés elhozta az időt, hogy trónra lépjen, legelső dolga volt, hogy nyelvlejtő, tanitóját magas kitüntetésekben részesítse, általbornagyi rangra emelte s mikor ezért a nevelő köszönő kihallgatáson megjelent, azt mondta: *„nevelőnnek ennyi hálával csak tartozom"*. Magyarnyelv tanitója is kitüntetést kapott s bizositékokat arról, hogy az uj király kegyeiben van. Velünk pedig a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület-fel azon nem mindennapi tett történt, hogy amikor megyéspüspök ur Őméltósága egyesületünk választmányának résztvett is saját részvétfáviratába foglalta, a felséges ur kabinet irodája az egédi táviratj formuláktól eltérőleg külön megemlitette a tanitókat, kifejezve köszönetét kálloni, a tanitóságok s a nyilvánitott résztvétét. Szóval ui. királyunk mély érzékkel bir a nevelés, tanitás s a nevelők és tanitók megbecsülése iránt, ami egy eljövő korszak biztositékának tekinthető. Mivel pedig eddigi tényei azt bizonyitják, hogy a magyar nemzet iránt ugy ő maga, mint a felséges királynasszony mély vonzalmat éreznek, reménységünk van, hogy I. Ferenc József uralkodása alatt fejlődésnek indult népoktatásunk az uj király uralma alatt is nemzeti szellemben és belső értékben haladni fog magasztos célja felé.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Pécsett, 1916. évi november hó 23-án a „PÉCSEGYHÁZMEGYEI RK. TANITÓEGYESÜLET" választmányának e napon tartott ülésén.

Jelen vannak: nagyságos és főtiszteletű dr. Igaz Béla egyhm. főtanfelügyelő Ur, mint az az egyesület egyházi elnöke, Somssich Sándor alelnök, Bárx János egyesületi titkár, Bodonyi Nándor, Bors József egyesületi jegyzők, ugyis, mint kőri világi elnökök, Erős Károly es nereseplabános, Szentkirályi Ede, Kindl Vilmos, Ruzsinszky József, Schmidt

György, Probst Jakab, világi elnökök, választmányi tagok.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az 1915. és az 1916. évben tartott igazgatósági gyűlésen felvett jegyzőkönyvnek felolvasása és hitelesítése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Inditványok.
1. tárgy: Elnöki megnyitó.

Nagyságos és főtiszteletű dr. Igaz Béla kanonok, egyhm. főtanfelügyelő Ur, egyesületi elnök, mély meghatottsággal elmondott szép és szeretetben, mindenek előtt szomoru kötelességet teljesit, mikor bejelenti Császári és Apostoli Királyi Ő Felségének, I. Ferenc Józsefnek f. hó 21-én Schönbrunnban bekövetkezett elhunytát. A király-hűség és hazaszeretet, — mondja hangsulyozva elnök ur — a magyarnak hagyományos erénye volt, ez ma is és lesz mindenkor. Ennek ápolásában a magyar katholikus tanitói kar mindenkor kitünt. Éppen ezért erős meggyőződésem — folytatja elnök ur — hogy lelkök, szivok érzelmeit tolmácsolnunk, midőn uralkodói erényekben kimagasló, hódolattal szeretett apostoli királyunk elhunyta felett, vallásos és hazafias lelkülettünk, szivünk mélységes fájdalmát, fejezem ki azzal, hogy emléke mindig élditt marad közöttünk.

A választmány mély részvétének ad kifejezést, az egyesületi jegyzőkönyvben is megörökitni és határozza, hogy felkéri Püspök Ur Őméltóságát, hogy annak idején, mikor az egyházmegye részvétét és az uj apostoli király iránti hódolatát, legtoragasabb helyre juttatja, ugyanakkor az egyházmegyei tanitóegyesület és tanitói kar mélységes fájdalmának és alattvalói hódolásának kifejezést adni méltoztassék.

Ezek után elnök ur, folytatva megnyitóját, rámutat arra, hogy a „Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület" mikoron szervei alapszabályainak értelmében a közgyűlés, választmány, igazgatóság, especreszi körök, szakosztályok, védőbizottság. Azonban mióta a világháboru borzalmai ránk nehezednek, azóta sem közgyűlést, sem választmányi ülést nem tartottunk, jólehet a 14. §. értelmében minden évben egyszer rendes közgyűlés tartandó. Az igazgatóság 1915. és 1916. év tavaszán tartott egy-egy ülést és tekintettel a gyülekezés tilos voltára, a forgalmi utazási nehézségekre, akként, határozott, hogy a közgyűlés megtartását kedvezőbb időre halasztja, amely határozatával Őméltósága, kegyes Főpásztorunk is hozzájárulni méltóztatott. Tette ezt az igazgatóság azon reményben, hogy a dicsőséges béke óhajtott és várva várt napja ugysem késhetnek sokáig, és ime ma már a világháboru harmadik évének rettenetes voltát éljük. Hála az isteni áldott Gondviselésnek, fiaink és szövetségeseink vitézségének édes Hazánk határai, dacára a háboru hosszas tartamának, még alig szemvedtek valamit. Pedig bizonyvit és bármeddig kelljen nélkülöznünk, szenvednünk, mig az ellenséget vitéz hadseregünk a drága hazai földtől távol képes tartani, addig nincs okunk igazán panaszkodni, zugolódni. Az igazgatóság a felelősség sulyát tovább már nem kivánta maga viselni, a f. évi május 25-én tartott ülésében elhatározta, hogy a választmány a f. évi őszén egybehivassék.

Ezen határozatnak tett eleget, mikor a választmányt a mai ülésre szabályszerüen egybehivta. Szivelvesen, melegen üdvözlöm — mondja elnök ur — az én nagyrabecsült munkatársaimat, a választmány megjelent tisztét taglait és a választmányi ülést ezennel megnyitom.

Midőn a háboru 1914. év nyarán megindult — folytatja elnök ur beszédjét — senki sem merte volna hinni, hogy ez ily hosszu ideig huzódik és még kevésbé, hogy ily hosszu időn át képesek lesznek kitartani. Hála az isteni áldott Gondviselésnek, mindezek dacára még nem csüggedünk. És hogy édes Hazánk polgárai, leányai se csüggedjenek, ahhoz a tanitói kar hivatva van jelentékenyen hozzájárulni. Mikor a háboru első hónapjaiban éltünk, azt reméltük, hogy a háboru rövid a hitelette, az erkölcsök nemesedésére üdvös, előnyös hatása lesz. Ma azt látjuk, hogy az itthon maradottak többkevésbé elfásulnak, a harctéren küzdők elkurvulnak, a község gyermekei az atyai fegyelem és szigor hiányában agaszto mértékben rakoncátlanok. Hogy mindez, részben már a háboru folyama, de minden bizonnyal ennek befejezte után megváltozzék, ezt kivánja a Haza érdeke, ezt kivánja a mi érdekünk, ehhez minden hivatásának magaslatán álló tanitónak buzkesége hozzájárulni s erre előre készülni kötelessége.

Ilyen lelkülettel és ezen érzelmekkel, melynek célja visszhangot kelteni, áttérek — mondja elnök ur — a gyűlés tárgysorozatára.

A jelenlévő és meggyőződéssel elmondott szép beszédet a választmány nagy figyelemmel hallgatta meg és azt jegyzőkönyvbe venni határozta.

Miután a gyűlés határozatképességét elnök ur megállapitotta a jegyzőkönyv hitelesítésére Somssich Sándort és Szentkirályi Edét küldte ki. Jelenti egyszersmind, hogy Horváth Ignác világi elnök és Horacsek Endre especreszplebános távolmaradásukat kimentették.

2. tárgy. Az 1915. és 1916. évben tartott igazgatósági gyűlésen felvett jegyzőkönyvek felolvasása és hitelesítése.

A jegyzőkönyvek felolvastattak és minden megjegyzés nélkül hitelesittettek.

3. tárgy. Titkári jelentés.

Titkár jelenti, hogy a május hó 25-én tartott igazgatósági gyűlésen hozott határozat az elnökök jóváhagyásával és az egyházi elnök ur a Szent-István-Társulathoz, melyre a következő válasz érkezett:

„629/1916. sz. Budapest, 1916. junius 16. Nagyságos és Főtiszteletű dr. Igaz Béla urnak, kanonok, tanfelügyelő. Pécs. Tisztelettel értesitem Nagyságodat, hogy a pécsi rom. kath. Tanitestület más 25-én tartott ülésének a tanitói segédkönyvekre vonatkozó fölterjesztést kézhez vettem s azt a további lejobb indulatu eljárás céljából igazgatósági ülésünk elé fogom terjeszteni. Kiváló tisztelettel: Erdősi K. s. k. vezérigazgató.

A választmány a választ örvendetesen tudomásul vette.

A titkár továbbá jelentette, hogy a már évek óta kitüzött pályatételek ismét meddők voltak.

A választmány annak okát, hogy a pályatételek mindezideig nem dolgoztattak ki, jórészben a világháboruban találja, azért ujból ugyanazon tételeket tüzi ki, — mely a következő:

Kivántatik a II., a III., a IV. és az V—VI. osztályosok számára szánt reálolvasókönyvek tervezete. Az olvasókönyvek anyagának megválasztásában figyelemmel legyen szerző az ismerettersztő és az erkölcsnemesitő olvasmányok tapintatos esoportositására s elhelyezésére. A könyvek tanmenete folyton bővülő ismeretkörök szerint haladjon. Pályadíj egyenként 50 korona. Határidő: 1917. évi március 1.

Előterjeszti ezután titkár az igazgatóság azon javaslatát, hogy Pártos Zsigmond kiérd. especreszplebános, a lelkes tanitóbarátot, egyesületünk tiszteletbeli tagjaul való megválasztás céljából választmány ajánlja a közgyűlésnek.

Aválasztmány magáévá tette az igazgatóság ezen javaslatát.

Jelenti továbbá, hogy a szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület alapitványi összöndiját, az egyedüli pályázó Kálmán Károly szekszárdi tanitó Lujza nevü leánya nyerte el.

Tudomásul vétetett.

Ezután kéri a titkár a választmányt, hogy hozzon határozatot arra nézve, milyen javaslatot kiván tenni a közgyűlésnek Pors József azon inditványát illetőleg, melyet a igazgatóság legutóbbi ülésén már magáévá tett, hogy a hadban elesett tanitók özvegyeinek és árváinak segélyezésére, egyesületünkhöz mélt segély-összeg szavaztassék meg.

A választmány hosszab eszmecsere után, határozta, hogy a közgyűlés elé ily értelmü javaslatot terjeszt:

Az egyesület, egyelőre, 1000 korona értékű hadiközönsökötvényt külön kezel, kamatait a tőkéhez csatolja s nem kiván ahhoz nyulni, mig oly összegre nem nő, hogy belőle a hadban elesett pécsegyházmegyei tanitók árvái javára, alkalmas alapitványt tehet.

Előterjeszti titkár Fehérvári Ferenc v. almáskereszturi kántortanitó özvegyének kérvényt, melyben az egyesülettől segélyt kér.

A választmány nem teljesitheti Fehérvári Ferencné kérését, mivel sajnos, nem áll módjában ez idő szerint segélyt nyujtani.

Ezután titkár, mint ideiglenes főpénztáros javasolja a választmánynak, hogy az 1917. évi költségvetési előirányzatot a multi évi költségvetés alapján állapitsa meg.

A választmány az 1917. évi költségvetési előirányzatot a multi évi költségvetés alapján állapitja meg.

Mint követendő példát megemlíti az ideiglenes főpénztáros, hogy Schmidt Béla, a pécsváradi espereskerület esperese és Schubert Károly, a kerület pénztárosa, a kori tagoktól az egész évi tagsági díjat, valamint a „Kath. Iskola" előfizetési díját, egy fillérig beszedte és így a kerületben hátralék nincs.

A választmány a bejelentést örvendetesen vette tudomásul, azzal, hogy e tényt jegyzőkönyvébe vezsi és mint követendő példát, az egyesület tagjainak tudomására hozza.

4. tárgy. A főpénztáros jelentése.

Schumann Ferenc, törvényszéki hites könyvszakértő, mint az egyesület pénztárának egyik ideiglenes kezelője, előterjeszti a pénztár kezeléséről és állapotáról kimerítő jelentését. A mindenre kiterjeszkedő jelentés abban kulminál, hogy egyrészt nem nyerhet — a rendelkezésre álló okmányokból a pénztárra nézve — tiszta képet, másrészt semmiképen sem tartja megfelelőnek a főpénztáros és a kori pénztárosok között eddig szokásban volt elszámolási módot.

Hosszas és alapos mérlegelés és megvitatás után a választmány sajnálattal állapítja meg, hogy a könyv, mely annak idején — a számvizsgálóbizottság szerint — készül volt, a pénztár átvétele alkalmával nem volt feltalálható.

Ennek hiányában csak akkor nyerhet tiszta képet a pénztár állapotáról és csak ugy lesz képes azokat kiszámítani a meg kint levő tagdíj hátralékot és a „Katholikus Iskola" hátralékos előfizetési díját, ha a már megebben kiküldött kimutatási ivek pontosan kitöltetnek és a kerületben ennek alapján behajtatnak. Felkéri az esperes és plebános urakat hogy ezen ívek kitöltéséhez a szükséges adatokat a multra nézve, a kori pénztárosoknak átadni szíveskedjenek. Jövőre nézve pedig határozza, hogy az egyesület összes tagjairól pontos törzskönyv vezetendő. Az összes nyugtákat ezentul, ugy a tagsági díjakról, mint a „Katholikus Iskola" előfizetési díjáról, a főpénztáros állítja ki, azokat a kori pénztárosoknak — a kerületi tanfelügyelők útján — megküldi. A kori pénztárosok a nyugtákat értékesítik és a beszedett tagsági díjakat, pontos névszerinti elszámolás mellett a főpénztárosnak, megküldik. A kori pénztárosok nyugtát a feladóvékeny képezi.

Hogy pedig a törzskönyv helyesen vezethető legyen a központ által, minden kerületi tanfelügyelő, a kerületben működő összes lelkészek és tanítókról, minden év szeptember 30-ig kimutatást küld az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez és ezen kimutatás másodlatát a kori pénztárosnak is átadja, A pénztárosok pedig utasíttatnak, hogy pénztárkönyveiket, minden év augusztus 30-án lezárják és a zárlatot a kerületi tanfelügyelők rendelkezésre bocsássák, hogy ők a szeptember 30-ig megtendő jelentéshez csatolhassák. Pénz mindenkor csak a fizetés céljának és a fizető nevének pontos megjelölésével küldhetők be. Teljes tisztelettel felkéri megyés Püspök Úr Őméltóságát, hogy kóreleőlhez ily elvtani rendeletet kiadni kegyeskedjék.

5. tárgy. Indítványok.

Az egyesület hivatalos lapjának, a „Katholikus Iskolá"-nak szerkesztését tetek többen szóvá. A felszólalások egyöntetüen a köröl forogtak, hogy a lap men felmel meg annak a célnak, melyet alapításakor kitűztek, minthogy mást, mint régen idejét multt, vagy már ismert rendeletekét, alig közöl.

A választmány határozza, hogy kéressék fel a kitünő tollu szerkesztő ur, hogy a lap nivóját jelen cikkeivel emelje és annak szerkesztését az egyesület tollforgató tanítóinak bevonásával eléntkítse.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök ur a gyülést eloszlatja.

kmf.

DR. IGAZ BÉLA,
egyhm. főtanfelügyelő, egyesület elnök.

BORS JÓZSEF,
egyesületi jegyző.

A szerkesztő felvilágosításai a jegyzőkönyv 5-ik pontjához.

A háboru alatt minden lap leszallitotta terjedelmét részint a papirhiánya, részint a munka drágasága való tekintetből. Ez történt a Katholikus Iskolával is, mely tap az eddigi 10 szám helyett 5 számban jelent meg s mivel a háboru alatt semmi sem volt olyan fontos, mint a minisztori és fohatósági intézkedesknek érdeketkel való közlése, ez okból a szükszámonként 4 oldal terjedelmi lapot a kormány- és fohatósági rendeletek közlésére igyekeztünk felhasználni. Ezt annak idején a lapban is kifejezésre juttattuk s ez a magyarázata annak, hogy a lap célját leginkább e rettenetes időkben ebben látunk. Különben az a körülmény, hogy az egyesület pályatételei kétszer is eredménytelenek maradtak, holott azok pályadijban is részesülnek, világos tanusága annak, hogy a különben is telemékeny számban hadban levő tanítók soraiban az irói kedv s nagyon valószínűleg az ilyen elmélkedések iránti olvasói kedv is egyelőre megcsappant, ugy hogy ha arra fektettük volna a fosulyt s nem arra, hogy a hadiközlesön, gyógynövények, szederlevél szedése és az iskolának a háborus viszonyokhoz való helyes alkalmazkodása tekintetében a hatóságok rendelkezéseit közöljük, alzoczára akkor történik volna el a lap megindításának közvetlen céltól. A lapban közölt rendeletekkel kezében minden tanító tudta, hogy e tartelemmi pillanatokban mi a kötelessége s meg is datunknak megfeleltünk. Téves különben az idejétmult rendeletekről szóló megjegyzés, mert a legtöbb rendelet évekre, sőt évtizedekre szól.

Szerkesztő.

A hadiklcsőn siker pap- és tanitó részesei egyházmegyénkben.

A magyar királyi pénzügyminiszter az 1914. évben kitört világháboru dícsőséges megvívhatása érdekében kibocsátott magyar állami hadikölcsonök sikerének előmozditása körül szerzett érdemek elismeréseül O császári és királyi apostoli királyi Felségének Bécsben 1916. évi augusztus hó 30-án kelt legfelsőbb elhatározásával nyert felhatalmazása alapján *elismerő oklevelet* állított ki a következő pécsegyházmegyei papok és tanítók számára:

Faragó Fábián, h. plébános, a pécsi szent ferencrendi zárda főnöke, *Igaz* Béla dr., pécsegyházmegyei kanonok, *Mosonyi* Dénes dr., pápai kamarás, püspöki irodaigazgató, *Sörtcher* József, c. apát, kanonok, Pécs székesegyházi esperes-plébános, *Szeiritz* István választott püspök, a pécsi székeskáptalan nagyprépostja, *Ambach* Mihály nagynyárádi esperes-plébános, *Beck* Lajos nagybicsérdi esperes-plébános, *Eröss* Károly locsi esperes-plébános, *Fajóth* Lajos vásárosdombói plébános, *Frey* János dr., országgyűlési képviselő, hímesházai esperes-plébános, *Gösz* Jenő baranyajenői tanitó, *Gál* Sándor dárdai esperes-plébános, *Gyulay* József kövágószőlősi r. k. igazgató-tanitó, *Halvax* József magocsi esperes-plébános, *Hay* János hímesházai r. k. kántor-tanitó, *Horntcsek* Endre görcsönyi esperes-plébános, *Kemény* Boldizsár magyarszéki esperes-plébános, *Keserics* Ferenc c. apát, Mohács belvárosi plébános, *Kirschanek* Ödön kiskőszegi plébános, ker. tanfelügyelő, *Kiss* Vilmos villányi r. k. igazgató-tanitó, *Koch* Ede villányi esperes-plébános, *Krammer* Antal mágocsi igazgató-tanitó, *Magyar* Rezső bikali tanitó, *Makári* István beremendi r. k. kántor-tanitó, *Müller* Antal pélmonostori r. k. igazgató-tanitó, *Müller* Károly laskafalui plébános, *Plank* Kamill mehetbolyi esperes-plébános, *Propszt* Jakab hosszabtetnyi r. k. igazgató-tanitó, *Rudó* Dezső berkesdi esperes-plébános, *Reit* József lippói r. k. lelkész, *Süss* György szegerdi tanitó, *Schmidt* Béla hosszuhetényi esperes-plébános, *Steiner* Ferenc szőkedi r. k. kántor-tanitó, *Szabó* Géza szászvár plébános, *Szabó* Mátyás babarci r. k. igazgató-tanitó, *Szücs* József sásdi plébános, *Ujvári* Géza szabadszentkirályi plébános, *Zádor* Alajos, c. apát, baranyabáni esperes-plébános, *Fekete* Ágoston c. prépost, tolnai plébános, *Fent Ferenc* dr., c. apát, Szekszárd- belvárosi esperes-plébános, *Frühwirth* Géza th. kanonok, gyulai esperes-plébános, *Herzer* József szigetvári esperes-plébános, *Horváth* Ignác szekszárdi r. k. igazgató-tanitó, *Hradek* Károly kurdi plébános, *Jozsits* János dr. c. prépost, bonyhádi esperes-plébános, *Magyar* Zsigmond koppányszántói esperes-plébános, *Reisner* István kisveikei r. k. kántortanitó, *Romaisz* Ferenc c. kanonok, hátaszéki plébános és *Virág* Ferenc pécsi esperes-plébános.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Iskolai adományok gyűjtése a balatonszabadi hadiárva gyermekszanatórium részére. 3460/1916. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 119201/916. eln. szám alatt felnek és Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület balatonszabadi-i hadiárva gyermekszanatóriuma fenntartásának biztosítása céljából a hatóságom alá tartozó összes közép- és népiskolákban egy alkalomra adománygyűjtést engedélyezzek, amint ő az állami és állampénz segélyezet közösi elemi iskolákban, az állami tanitó- és tanitónőképző intézetekben, az állami polgári-, felső leány- és felső kereskedelmi iskolákban, a gimnáziumokban és reálisiskolákban és az iparos és kereskedő tanonciskolákban az 1916/17. tanévre egy alkalomra ezt engedélyezte.

A legnagyobb készséggel járulok hozzá, hogy ezen kezdeményezés sikerrel járjon s a háboru következtében árván maradt gyermekek gondozására tanulótársaik az iskolában áldozatot hozzanak, miért is felhívom a hatóságom alá tartozó összes iskolák igazgatóit és tanítóit, hogy egy arra alkalmas napot a gyűjtés céljára jelöljenek ki, a gyermekeket a kérdés felől kellőleg tájékoztassák és hívják fel őket, hogy mindenki anyagi erejéhez mérten igyekezzék árván maradt tanulótársai javára bármiló csekély összeggel áldozni.

A gyűjtés a folyó év október havában, a nevezett egyesület által, a tanulók között leendő szétosztás céljából az egyes tanerők elmére küldött gyűjtőívek útján eszközlendő, — a begyűjtött összegek továbbítása pedig a gyűjtőívek melle csatolt cseklápok útján történik.

Iskolai adományok gyűjtése a hadisír gondozóalap javára. 3463/1916. Alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak az összes hazai középfoku és elemi iskolák vezetőségére intézett 125608/1916. eln. sz. rendeletét, melyet az emlitett iskolákban a gyermekek között való gyűjtést a hadisír gondozóalap javára megengedi.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől, 125608/1916. eln. sz.

A háborban feldult tüzhelyeket újra felépítő Országos Bizottság felhívása azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy hadisírt gondozó alapja javára folyó évi november hó 2-án, hálottak napján a hazai összes középfoku és elemi iskolákban gyűjtést rendeljek el.

Bár jól tudom, hogy a háboru okozta sulyos gazdasági viszonyok sokféle és nehezen elviselhető anyagi terheket rónak a társadalom minden rétegére, a fent jelzett nemes cél mégis olyan, melynek közeli és méltó megvalósítása elől sem hagzáknak az elesett hősök iránt érzik hálára kötelezett lakóssága, sem a hazai tanulóifjuság, melynek boldog, békés jövendőjéért ömlött ki vérük —, el nem zárólztatik. A hadisír gondozó alap a kárpáti harcokban hősi halált halt nemes katonák sírjainak szép kegyeletes gondozásra is szolgál s a magyar ifjuságot még bensőbb szálak fűzik majd dicső szövetségeseinkhez, ha szive és anyagi ereje szerint hozzájárulhat a Kárpátok emlékeinek elvérzett nemes harcosok emlékeinek a magyar nemzethez méltó megőrzéséhez.

Elrendelem tehát, hogy a háboru gyűjtések eddig bevált módja szerint valamennyi rendelkezésem és vezetésem alatt álló elemi és középfoku tanintézetben folyó évi november 2-án (halottak napján) a tanuló ifjuság körében a szorgalmi idő megszakitása nélkül a jelzett célra gyűjtés rendeztessék. A tanuló ifjuság a gyűjtés céljára nézve már eleve felvilágositandó, s elvárom a tanintézetek vezetőségétől, hogy a gyűjtést hazafias érzésük szerint a magik részéről is előmozditsák, anélkül a teremtszetesen, hogy a gyűjtés az önkéntes és semmiképen sem kötelező adakozás jellegét bármi tekintetben is megzavarná.

Az egybegyűlt összeget az intézetek igazgatói közvetlenül a Háboruban Feldult Tüzhelyeket Ujraépitő Országos Bizottság elnökségéhez küldjék s ebből a célból póstabefizetési lapokért előzőleg a nevezett Bizottsághoz (Budapest-Képviselőház) forduljanak. A gyűjtés eredményét jelentés kíséretében feletteszi tanügyi hatóságukhoz folyó évi november hó végéig terjesszék fel s felhivom Cimet, hogy e jelentéseket összefoglaló felterjesztést hozzám legkésőbb folyó évi december hó végéig küldje be.

Budapest, 1916. évi október hó 14-án. *Jankovich.*

Midőn a rendeletet tudomásvétel és mihesztartás céljából közzéteszem, utasítom a hatóságom alá tartozó középfoku és elemi iskolák igazgatóságait, hogy f. évi november 2-ikán a gyűjtést eszközöljék és a begyűjtott összeget a mintegy rendeletben megjelölt módon rendeletési helyére juttassák, a gyűjtés eredményéről szóló jelentésüket pedig f. évi november hó végéig elm. főtanfelügyelőségemhez küldjék.

Tantestületi tanácskozmányok tárgysorozata és jegyzőkönyvei az ujonnan állitandó 3939/1916. Az egyhm. főtanfelügyelőtőkhez beérkezd tantestületi jegyzőkönyvek arra mutatnak, hogy a tantestületek tárgysorozatik összeállításnál a püspöki rendszabályok 190., 191. és 192. §-aira nincsenek kellő tekintettel. Szükséges, hogy az ilyen tárgysorozatok s az ezek alapján készülő jegyzőkönyvek szóban sorban a hivatkozott rendszabály fenti §-ai szerint legyenek megszerkesztve, önként értetődöleg az ujonnan felállitandó tanítói szolgálatra is az akkor megszerkesztendő tárgynak megfelelően, miért is utasitom a hatóságom alá tartozó összes elemi népiskolai tantestületeket, hogy előirt tanácskozmányaik tárgysorozatát első sorban a püspöki rendszabályok 190., 191. és 192. §-ai alapján állitsák össze s az ilyen tanácskozmányok jegyzőkönyvelt az igy összeállitott tárgysorozatnak megfelelően szerkesszék meg.

Különösen fontos, hogy a tanév megnyitásánál a beltatáskérő, részletes tanterveket a tantestületek szétosztásával s a gyermekeknek tankönyvekkel való felszereléséről történjenek tanácskozások, tanéy közben a tanulók erkölcsi és tanulmányi előmeleadáséról, az iskolamulasztásokról s a jelző osztályozásokról legyen szó. Tanév végén pedig az évzárással kapcsolatos ügyekről, szóval szorosan a tanitás és nevelés helyi ügyeinek a püspöki rendszabályok által is célzott elintézéseről kell első sorban a tantestületi tanácskozmányt, ami nem zárja ki, hogy ezenkívül akár helyi érdekű, akár általános kérdések is a tanácskozmányok tárgyát képezzék. Az elm. főtanfelügyelői hivatalt utasitottam, hogy a jelen rendeletemtől eltérő tantestületi jegyzőkönyveket megtelelő módon való szerkesztés céljából számraztassa vissza.

Kimutatás a kir. tanfelügyelőnek az évi iskolai szünetekről, a tanév kezdetéről és végéről. 3940/1916. 3013/1911. sz. alatt elrendeltem, hogy a hatóságom alá tartozó összes népiskolák igazgatói értesítsék az illetékes kir. tanfelügyelői hivatalt minduzon kisebb és nagyobb szünetekről, amelyek a tanév folyamán a vezetésük alatt álló iskolában előfordulhatnak. Ujból rendelem, hogy a fentemlitett rendeletnek úgy most, mint a jövőben az iskolaigazgatóságok tegyenek eleget. A jövőben pedig egyidejűleg a tanév kezdetét és befejezését is közöljék az illetékes kir. tanfelügyelői hivatalokkal.

Mentes Domonkos: Szemléltető hitelemzések. 3941/1916. Mentes Domonkos, györi székesegyházi igazgató és györi tanitóképzőintézeti hittanár „Szemléltető hitelemzések" cimmel kiadta a Kis Katekizmus magyarázatát a müncheni módszer szerint az elemi iskolák III—IV. osztályai számára. Szerző magyar nyelven elsőnek dolgozta fel a mi kis katekizmusunkat a szemléltető módszer szerint a mi tanitóinkhoz mért terjedelemben. A munka a müncheni módszer mesteri alkalmazása, valóban hiányt pótol s egyházi és világi hitoktatók számára egyaránt kitünő segédkönyv. Terjedelme 450 lap, ára fűzve 6 korona, postaköltség 60 fillér. A rénz előleges beküldése mellett megrendelhető a szerzőnél Győrött (Káptalandomb). A derék munkát melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe.

Az országos kath. tanitói segélyalap központi bizottságának gyűlése. 4175/3104. A magyarországi latin és görögszertartásu rk. tanitók segélyalapjának központi bizottsága f. évi október 26-án tartott XXXII. közgyűlését, amelynek jegyzőkönyvéből, egyháznegyém tanitóinak segélyezetása végett a következőket közlöm:

Az 1915. évi zárszámadások szerint az elnöknél maradt 3265 K 75 f. s ebből közvetlen segélykére, főkép hadbavonult tanítók biztosítására, továbbá az egyesület szándékfeletre kiadott az elnök 3104 K 27 f-t s egy a pénztári maradvány kitett 161 K 48 f-t.

A megszavazott mult évi segélyöszszeg 5000 K-t tett ki, amiből 4300 K. tényleg segélykére adatott ki s e cimen a mégmegradt 700 K. nyugta készpénznagyradvány a fenti összeggel együtt 861 K 48 f. Erre nézve az elnökség és a pénztár kezelősége a felmentvényt megkapta.

Az 1916. évre a következő előirányzatok javasoltattak:

Felosztás alá esik 10052 K. 89 f., amiből ösztöndijakra 3285 K. 87 f., segélyezésekre 4381 K. 16 f., a létesitendő árvaháza 2190 K. 58 f., és a létesitendő kath. tanitói tápintézetre 1095 K. 28 f. irányoztatott el. Ennek alapján elnök megkészitette a költségvetést s e szerint ösztöndijakra előirányzott 3000 K-t, segélykére 2500 K-t, időközi segélykére 2428 K. 51 f.-t. Ezen utóbbi összeget a bizottság a hadbavonult tanitók családjainak sürgős segélyezésére fogja forditani.

Az ösztöndijasok száma a következő:

Régi ösztöndijas 30, tanulmányait befejezte 7, ösztöndiját nem vette fel 1, tehát régi ösztöndijas 22.

Pécsegyházmegyei ösztöndíjas ez idő szerint egy sincs. A beérkezett segély iránti folyamodványok akként intéztettek el, hogy az 50 folyamodó mindegyike egyenként 50—50 K. segélyben részesült. A segélyezettek között sincs jelenleg senki a pécsi egyházmegyéből. A rendes segélyt hadbavonult tanítók, illetőleg családjaik kapták.

A „Családi Könyvtár" II. sorozata. 4176/1916. Most jelent meg a gyori „Szent Család" folyóirat kiadásában a „Családi Könyvtárnak öt ujabb füzete: 6. sz. „Béke-kében és háboruban", 7. sz. „Salamon király gyűrűje", 8. sz. „Kiáltás az Urhoz", 9. sz. „A jeruzsálemi özvegy", 10. sz. „A harang és egyéb elbeszélések". Egy-egy füzet ára 20 fillér, 100 füzet 16 korona. Megrendelhető Győrött a kármelita rendházban. A tanulságos és szórakoztató füzetékket melegen ajánlom a tiszt papság és híveim figyelmébe.

Szerkesztői üzenet.

X. A tanügyi irodalom általános megcsappanása mindenfelé észlelhető. Természetes, hogy amikor a paedagogusok, különösen a németek a fronton vannak, akkor sem a német eredetű, sem a nálunk németből kompilált eszmék nem juthatnak forgalomba. Hiába, ha a tettek beszélnek, akkor a tétlenséget olyan édesen beszanyozó szavak elveszik értéküket. Nem egy fiatal tanítónk, fegyverrel kezében elmosolyodott azon a sok tartalmatlan szószaporításon, amit azelőtt az ujabban rákényszerítettek. Azért vannak most is azokból a régi tekintélyekből való bácsik, akik sehogy sem tudnak kibékülni azzal a gondolattal, hogy a puszta fantáziatizgatás nem elegendő a helyezett egyéni nagysághoz, hogy nagy kiszólásokkal többé nem lehet márkéztolni a környéket s egyváltalán felfordult világnak tartják, hogy a nagyságnak az üres szavakon, v. pld. rugalmas cikkeken s más hasonló jókon kívül más értéke is van, pld. teljes önfeláldozással járó tevékenység. Ezek a bácsik még mindig a 20—25 évvel ezelőtti boldog időket élik s még a világháboru hallatlan tettekből alakult eseményei sem tudják őket álmaikból felriasztani. Szegény jó emberek, igazán érdemesek arra, hogy megbecsüljük őket, mint valamj letint geológia korszakból fennmaradt ősleényeket, mert élő tanui a kevéssel beérő korszaknak. Mennyivel szelidebben is szólt egy-egy rosz rím, vagy valami falusi mese, mint a kardok csengése, v. egy harctéri tudósítás?! Mennyivel, mennyivel!

Sajna, a nagy háboru ezeket az ősleényeket is ki fogja pusztítani. Lesznek majd pedagógiai cikkek, de már alapos kisérletek eredményeként, lesznek módszertani cikkek, de nem unalomtüzésből, hanem azért, hogy a tanítási munka javuljon, lesz irodalom is, de már nem olyan emberek számára, akiknek minden ugy van jól, ahogy van. Azok a jó bácsik, akik a korszak ezen hangulatát a Kenyevicsek, Bölkék, Emden-hajósok e korszakában sem tudták megérezni, végleg le fognak maradni a korszellem repülőgépéről s még mulatságosabbak lesznek, mint amilyenek ma. Nembaj! hadd legyen annyaga az uj kor bohózat irójának is.

Ha igazán eredményesen akar hirdetni,
akkor küldje be hirdetését a

DUNÁNTÚL
és
PÉCSI UJLAP

politikai napilapoknak, melyek különösen alkalmasak

tanitói pályázatok, árlejtések, árverési hirdetmények közgyűlési meghivók, mérlegek, köszönetnyilvánitások, letültizetési nyugtázások és egyéb hirdetmények kötésére. :: Biztos siker!

Kiadóhivatal:
Pécs, Lyceum-utca 4. szám.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kreskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előírt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készségel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képzési- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fejcsum örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Varga Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedés-el kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Friedmann Károly
butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 1—2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési ijak Báter János idegl. főpénztáros cimére Pécs, Girella-ut 5. sz. alá küldendők.

Dr. Mosonyi Dénes székesegyházi kanonok.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, miként ez már a napilapokból ismeretes, táviratilag értesitette gróf Zichy Gyula pécsi püspök úr Ő Méltóságát, hogy ő császári és apostoli királyi Felsége dr. Mosonyi Dénes tb. pápai kamarás és püspöki irodaigazgató urat kanonokká nevezte ki.

Ebben a hivatalnok országban hozzá vagyunk szokva, hogy valamely magasabb és kitüntető állásba csak megérdegedett emberek lussanak, akik a hivatalmoki létrának minden fokán részárányosan s megfelelő ideig tartózkodva haladnak keresztül. Már pl. a harctéren nem igy van, mert ott, miként olvassuk a lapokból, 21 éves emberből is lehet őrnagy s egyáltalán egész sereget látunk a fiatal magasrangu tiszteknek. Ez azt jelenti, hogy az előhaladásnak nem egyszerüen az idő az oka, tekintet nélkül az illetőnek elvégzett munkájára vagy tehetségére, hanem a személyes képességek, az önfeláldozás s a megfeszitett munka nyerik el jutalmukat.

Szerfelett nagy örömet okoz mindazoknak, akik munkájukkal, szorgalmukkal és önfeláldozásukkal igyekeznek hozzájárulni a közjó előmozditásához, ha akár egy-egy kiváló egyénség, akit nem a létra fokai visznek előre, hanem annyira kiváló munkát fejt ki, hogy ennek jutalmául s egyuttal számára magasabb munkaör biztositása céljából elnyeri a diszesebb és magasabb állást s épen ezért a mellett, hogy a kedves, szerény és mindenki iránt nemes, jóindulatu uj kanonok úr személyes előhaladásának is szivből örülünk, egyuttal megnyugtató ténynek tekintjük, hogy ma is lehetséges a becsületesen elvégzett munka jutalmául a polgári életben is előhaladni, fiatalon, tőtérrésen s azzal a gondelattal, hogy az előrehaladó egyénség még nem nyugdijnak tekinti ujabb életkorét, hanem olyan területtenek, ahol a jótétemények egész sorát müvelheti.

De nektünk a tanügy munkásainak külön is nagy örömet okoz dr. Mosonyi Dénes úr előléptetése, mert az ő személyében nemcsak tisztán az egyházi munkásság nyert jutalmazást, hanem a különlegesen tanügyi tevékenység is. Ismeretesek azok a nagy tények, amiket gróf Zichy Gyula megyespüspök úr Ő Méltósága a középnépoktatás fejlesztése körül 10 évi munkásság alatt felmutatott. Ezeknek koronája a pécsi Pius-internátus és gimnázium remek nagy épületével és mindenképen a kor szinvonalán álló haladást képviselő belső szervezetével. De a kisebb intézmények is, melyek a pécsegyházmegyei tanitóság életét minden oldalról érintették, soha el nem évülő eredményeken mutatkoznak, melyeket annak idején a megyespüspök úr Ő Méltósága 10 éves mulletanna alkalmával lapunk is ismertetett. Es ebben a nagy munkában mint szertartásmester, mint titkár, negyedik év óta mint irodaigazgató dr. Mosonyi Dénes kanonok úr mindig szorosan a megyespüspök úr Ő Méltósága oldala mellett volt s a legnagyobb buzgalommal és kitartással munkálkodott, hogy a fejlődés teljes és tökéletes legyen.

A megyespüspök úr sokáig, majdnem 10 évig az orsz. kath. tanügyi tanács orsz. bizottság védfőnöke is volt s ott is oldala mellett láttuk mindig az uj kanonok urat, aki érintkezett, közvetitett, tanácskozott s általában munkálkodott, hivatalának természetének fogva csendben, zaitalanul, hogy az egész orszag kath. tanügyet a védőelnök vezetése alatt szinten egységesen és egyetemlegesen fejlődjék s ki tudjuk mutatni, a magyar kulturtörténet fel fogja jegyezni, hogy azok a nagy mozgalmak, amelyek az utósó évtizedben lefolytak s amelyek a tanitóságra annyi sikert hoztak, a védőelnök s az ő munkatársainak, köztük dr. Mosonyi Dénesnek, az uj kanoroknak odaadó munkájának eredményei. Világos, hogy ilyen bevezetés után most, amikor a kanonok úr, mint fiatal ember magasabb pozicióba jut, azt a munkairányt, amit eddig müvelt, tarasztatalainak gazdagságával és megujult erővel fogja tovább munkálni s épen ezért nagy a mi örömünk, hogy a megyespüspök úr Ő Méltósága, miként egész Európában felhangzik a jelszó, a tehetségek előrevitelét tekintette a mostani kinevezésnél is döntő szempontnak.

Üdvözöljük az uj kanonok urat s arra kérjük, hogy eddigi szeretetében s jóakaratában továbbra is tartsa meg a népoktatásügyet és annak munkásait s mi mindenkor oldala mellett leszünk, valahányszor arról lesz szó, hogy a kath. tanügy valamely ágában vagy egészében a fejlődést előmozditani igyekszik.

A neveléstudományi irodalom ujabb irányai.

A tudományek fejlődésével a neveléstudományi irodalomban is egészen uj irányok vannak keletkezőben, sok esetben fejlődésben. A neveléstudomány ugyanis mindig eredménye a többi tudományágaknak, főkép a természettudománynak és bölcsészetnek. Amint előbbek jobb és ujabb eredményeket mutatnak fel, ezen eredmények a paedagógiában nyomban alkalmazást nyernek.

A természettudományok leggyorsabban haladnak előre a vegytani, s ezzel kapcsolatos élettani vizsgálatok terén. A vegytan mindinkább specializálódik. Ma már ott állunk, hogy az egyes anyagok, szén, fehérje, petróleum, testékek stb. mind külön specialisták vizsgálatai alá esnek s az illető vegyész igen boldognak érzi magát, ha az ilyen specializálódott munkát valamiképen egész életét rá szánva fel tudja ölelni. A hires Pasteaur beérte az erjesztő anyagok tanulmányozásával s ebben óriási eredményt is éri el.

Egészen igy vagyunk a biológiával is. Egyes tudósok szentelik egész életüket egy szervnek vagy egy életelemegnek felderitésére. Egyik csak a vérsejteket, másik csak az idegsejteket stb. tanulmányozza s összes kisérletei ezen egy tétel megismerését célozzák.

Nyilvánvaló, hogy a neveléstudomány kénytelen alkalmazkodni az emlitett módokon felderitett tudományos eredményekhez. Mihelyt pld. felderitik, hogy a pázsis mirigy szerepét az emberi életjelenségekre vonatkozólag, mindjárt bekerült az eredmény a testtanba, de vajjon az ensimek ismerete nélkül sikerült volna-e megállapitani, hogy ez a szerv mit végez az idegek működésében? Bizonnyal nem. Most tudjuk, hogy a pajzsmirigy különösen olyan anyagokat választ ki, amelyek a nagy agy szabályszerü működését teszik lehetővé, mig ha a pajzs mirigyet a golyóvával kapcsolatban kioperálják, az illető operált egyén gyöngecelmüvé, hülyévé válik s gyógyithatatlan. Ha ellenben testének bármely részébe egy pajzsmirigyet beültetnek, lassan visszakapja szellemi életét. Lám, egy kis példa, hogy a szellemi élet megtéletésénél mily fontos szerepe van egyes látszólag jelentéktelen szerveknek. Ilyen példát százat és százat hozhatunk fel.

Ez az oka, hogy a neveléstudomány ujabban mindinkább kisérleti alapra helyezkedik. Több amerikai egyetemen rendszeres kisérleti laboratóriumok vannak, amelyeknek nincs más céliuk, mint az ember testi és lelki tulaidonságainak, életjelenségeinek megismerése, felderitése.

Ezt a paedagógia szempontjából gyermektanulmánynak nevezik s ma a gyermektanulmány olyan döntő jelentő-